



Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Φορολογική & Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων



**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων**

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

**Συσχέτιση και μεταβλητές επιρροής ανάμεσα στον εσωτερικό έλεγχο
και την απάτη**

Του

Μαύρος Βασίλειος του Χρήστου

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη
Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Δεκέμβριος 2021

ΑΦΙΕΡΩΣΗ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του τμήματος Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας Δρογαλά Γεώργιο, καθώς με τη βοήθεια, καθοδήγηση και επίβλεψη του εκπονήθηκε η παρούσα εργασία. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως η συνεργασία μας ήταν άρτια γεγονός που βοήθησε στη διεκπεραίωση της διπλωματικής. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη συνεχή υποστήριξή τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ρευστότητα του επιχειρησιακού περιβάλλοντος καθιστά απαραίτητη την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου στους οργανισμούς. Επιπλέον το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον συνεχώς γίνεται πιο περίπλοκο κυρίως με την ενσωμάτωση των τεχνολογικών εξελίξεων στον χώρο των οργανισμών, γεγονός που αυξάνει τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις.

Κύριο θέμα με το οποίο ασχολείται η παρούσα διπλωματική εργασία είναι η απάτη και η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα ερευνά τη συνάφεια του εσωτερικού ελέγχου με την απάτη και πως αυτή η σχέση επηρεάζεται από τους παράγοντες των τεχνολογικών εξελίξεων. Επίσης, εξετάζεται η επιρροή της ψηφιοποίησης του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων τόσο στο φαινόμενο της απάτης όσο και στην λειτουργία του τμήματος εσωτερικού ελέγχου. Στη συνέχεια, πραγματοποιείται εξέταση στην σχέση του εσωτερικού ελέγχου με την ύπαρξη επιτροπής ελέγχου και την επιρροή της επιτροπής στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Για τη διερεύνηση των παραπάνω θεμάτων πραγματοποιήθηκε εμπειρική έρευνα μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Τέλος, σύμφωνα με την περιγραφική στατιστική που ακολουθήθηκε στην έρευνα τα αποτελέσματα έδειξαν πως η επιτροπή ελέγχου και οι τεχνολογικές εξελίξεις μπορούν να επηρεάσουν θετικά τον εσωτερικό έλεγχο και να οδηγήσουν στην πρόληψη, ανίχνευση και αντιμετώπιση της απάτης.

Λέξεις – Κλειδιά

Εσωτερικός Έλεγχος, Απάτη, Επιτροπή Ελέγχου, Ψηφιοποίηση/Τεχνολογικές Εξελίξεις.

ABSTRACT

The fluidity of the business environment makes the existence of internal audit in organizations. In addition, the modern business environment is constantly becoming more complex, mainly with the integration of technological developments in the premises of organizations, which increases the importance of internal audit in companies.

The main topic of this dissertation is fraud and the operation of internal audit. More specifically, it investigates the relevance of internal audit to fraud and how this relationship is influenced by the factors of technological developments. The influence of the digitization of the environment is also examined in each factor separately, both in the phenomenon of fraud and in the operation of the internal audit department. Next, an audit of the relationship between internal audit and the existence of an audit committee and its influence on the operation of internal audit.

To investigate the above issues, an empirical survey was conducted through an electronic questionnaire. Finally, according to the descriptive statistics followed in the research, the results showed that the audit committee and technological developments can positively affect the internal audit and lead to the prevention, detection and treatment of fraud.

Key-Words:

Internal Audit, Fraud, Audit Committee, Digitization / Technological Developments.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα

ΑΦΙΕΡΩΣΗ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	8
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	9
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	11
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	11
1.1 ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ	11
1.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ	11
1.1.2 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	12
1.1.3 ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ	12
1.1.4 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	13
1.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	14
1.2.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	14
1.2.2 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	16
1.2.3 ΕΙΔΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	16
1.2.4 ΣΤΟΧΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	17
1.2.5 ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (ΣΕΕ)	18
1.2.6 ΣΤΟΧΟΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	19
1.2.7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	20
1.3 ΑΠΑΘΗ	20
1.3.1 ΕΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΠΑΘΗΣ	20
1.3.2 ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΠΑΘΗΣ	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	24
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ	24
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	24
2.2 ΑΠΑΘΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	24
2.3 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ	25

2.4 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	30
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	30
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	30
3.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΔΕΙΓΜΑ	30
3.3 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ	30
3.4 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	31
3.5 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	31
3.7 ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	32
4.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	51
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ	51
5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ	51
5.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ	53
5.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΕΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ/ΜΕΛΕΤΕΣ	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	61

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με το φύλο	32
Γράφημα 2 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την ηλικία.....	33
Γράφημα 3 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης	34
Γράφημα 4 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την θέση εργασίας.....	35
Γράφημα 5 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με τα έτη εργασίας.....	36
Γράφημα 6 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης που απασχολούνται.....	37
Γράφημα 7 : Αναγκαιότητα ύπαρξης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου	38
Γράφημα 8 : Τμήμα στο οποίο αναφέρεται ο εσωτερικός έλεγχος.....	39
Γράφημα 9 : Μεταβλητές επιτροπής ελέγχου που επηρεάζουν τον εσωτερικό έλεγχο...	40
Γράφημα 10 : Σύνδεση εσωτερικού ελέγχου κατά της απάτης	42
Γράφημα 11 : Μεταβλητές ευθύνης του εσωτερικού ελέγχου.....	43
Γράφημα 12 : Μεταβλητές που οδηγούν στην απάτη	45
Γράφημα 13 : Ανταπόκριση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις τεχνολογικές εξελίξεις	46
Γράφημα 14 : Επιρροή τεχνολογικών εξελίξεων στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου	47
Γράφημα 15 : Μεταβλητές του εσωτερικού ελέγχου που επηρεάζονται από την ψηφιοποίηση	49

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 : Φύλο πλήθους.....	32
Πίνακας 2 : Εύρος Ηλικίας	33
Πίνακας 3 : Επίπεδο Εκπαίδευσης.....	34
Πίνακας 4 : Θέση Εργασίας.....	35
Πίνακας 5 : Έτη Εργασίας.....	36
Πίνακας 6 : Κύρια Δραστηριότητα Επιχείρησης των Ερωτηθέντων	37
Πίνακας 7 : Αναγκαιότητα Ύπαρξης Εσωτερικού Ελέγχου	38
Πίνακας 8 : Τμήμα στο οποίο αναφέρεται ο Εσωτερικός Έλεγχος.....	39
Πίνακας 9 : Μεταβλητές επιτροπής ελέγχου που επηρεάζουν τον εσωτερικό έλεγχο	40
Πίνακας 10 : Σύνδεση εσωτερικού ελέγχου κατά της απάτης.....	42
Πίνακας 11 : Μεταβλητές ευθύνης του εσωτερικού ελέγχου	43
Πίνακας 12 : Μεταβλητές που οδηγούν στην απάτη	45
Πίνακας 13 : Ανταπόκριση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις τεχνολογικές εξελίξεις	46
Πίνακας 14 : Επιρροή εξελίξεων στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου.....	48
Πίνακας 15 : Μεταβλητές του εσωτερικού ελέγχου που επηρεάζονται από την ψηφιοποίηση.....	49

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1 : The Three Lines of Defense Model	19
---	----

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στόχος των επιχειρήσεων είναι η δημιουργία πλούτου ή αλλιώς προστιθέμενης αξίας. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τον ορισμό κύριος σκοπός μιας επιχείρησης είναι να δημιουργεί αξία, παράγοντας αγαθά και προσφέροντας υπηρεσίες, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο κέρδη και ευημερία για την κοινωνία.

Κύριο κομμάτι της οντότητας αποτελεί η συνεχής προσθήκη αξίας. Αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, κυρίως λόγω της παγκοσμιοποίησης, της ψηφιοποίησης και των νέων συνθηκών και δεδομένων. Δίχως την προσαρμογή των επιχειρήσεων σε αυτούς τους παράγοντες, οι οντότητες δεν θα είναι ανταγωνιστικές, αποτελεσματικές και αποδοτικές. Συνεπώς, η αξιοποίηση και εφαρμογή ορισμένων στρατηγικών αποτελεί μονόδρομο για τους οργανισμούς. Μια από αυτές τις στρατηγικές είναι ο εσωτερικός έλεγχος, στον οποίο βασίζεται και το σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι ζωτικής σημασίας για τις οντότητες, καθώς τις προσφέρει συμβουλευτικό χαρακτήρα αλλά και αξιολογεί, ελέγχει και καταγράφει τις διαδικασίες. Επίσης, εντοπίζει αδυναμίες, ευκαιρίες και κατευθύνει τα διάφορα τμήματα του οργανισμού στις κατάλληλες προσαρμογές. Επομένως, αποτελεί έναν μηχανισμό επιτήρησης και προστασίας για τις επιχειρήσεις.

Από την άλλη πλευρά βρίσκονται τα φαινόμενα απάτης, τα οποία διαστρεβλώνουν τις διαδικασίες, την αρμονική λειτουργία των οργανισμών και μειώνουν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα αυτών. Πιο συνοπτικά δρουν καταστροφικά για τις επιχειρήσεις και οδηγούν στην απόκλιση τους από την αποστολή και τους στόχους. Η αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να οδηγήσει τις διαδικασίες του οργανισμού να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους φαινόμενα.

Για τους παραπάνω λόγους είναι σημαντικό να πραγματοποιηθεί μια βιβλιογραφική ανασκόπηση με έρευνες και μελέτες που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σε διάφορες χώρες, ώστε να εξεταστούν τα αποτελέσματα και στη συνέχεια να πραγματοποιηθεί μια προσωπική έρευνα προκειμένου να γίνει σύγκριση των αποτελεσμάτων.

Τα θέματα που απασχολούν την παρούσα διπλωματική εργασία αφορούν τον εσωτερικό έλεγχο, την απάτη, την συσχέτιση ανάμεσα αυτών καθώς και η αλληλεπίδραση τους από την επιτροπή ελέγχου και τις τεχνολογικές εξελίξεις.

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το περιεχόμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας στελεχώνεται από πέντε βασικά κεφάλαια. Τα πέντε αυτά κεφάλαια περιέχουν θεωρητική και εμπειρική μελέτη, εκ των οποίων αντλούνται τα συμπεράσματα και πραγματοποιείται σύγκριση με άλλα επιστημονικά άρθρα και μελέτες.

Το πρώτο κεφάλαιο περιέχει τη θεωρητική προσέγγιση των βασικών εννοιών που απασχολούν την διπλωματική εργασία. Κυριότερα θέματα/έννοιες είναι ο εσωτερικός έλεγχος, η λειτουργία του και το φαινόμενο της απάτης εντός και εκτός των οργανισμών. Τα θέματα αυτά εξετάζονται κυρίως στη σύγχρονη εποχή.

Το δεύτερο κεφάλαιο απαρτίζεται από την ανάλυση των ερευνητικών προσεγγίσεων. Οι ερευνητικές προσεγγίσεις αντλούνται/βασίζονται σε επιστημονικά άρθρα, έρευνες και μελέτες παγκοσμίως.

Το τρίτο κατά σειρά κεφάλαιο περιέχει την έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτή την ενότητα γίνεται η περιγραφή του δείγματος και η παρουσίαση της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων.

Το τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα που συλλέχθηκαν από το ερωτηματολόγιο, καθώς περιέχει και την περιγραφική στατιστική των αποτελεσμάτων. Τα δεδομένα αφορούν τις απαντήσεις 61 ατόμων.

Το τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζει τα συμπεράσματα που προέκυψαν, τους περιορισμούς της έρευνας καθώς και προτάσεις για επόμενες έρευνες ή μελέτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

1.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Στη σύγχρονη εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, τον έντονο ανταγωνισμό, τις ταχύτατες αλλαγές των τεχνολογικών εξελίξεων, τις έντονες ανισότητες και τις συγκεντρώσεις υψηλών κεφαλαίων από μεγάλες οικονομικές μονάδες καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη του ελέγχου. Επομένως, η ελεγκτική αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της λογιστικής επιστήμης, που δραστηριοποιείται εντός και εκτός των επιχειρήσεων.

Διάφοροι ορισμοί έχουν δοθεί από αρκετούς συγγραφείς, ορισμένοι εκ των οποίων είναι οι ακόλουθοι:

Σύμφωνα με τον Παπαστάθη (2014) η ελεγκτική επιστήμη ορίζεται ως ένα ξεχωριστό επαγγελματικό κλάδο των διοικητικών, οικονομικών επιστημών που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋποθέσεις, για τη διενέργεια ελέγχου σε κάθε επιχείρηση – οικονομική μονάδα – φορέα, που στοχεύει στη διαφύλαξη και σωστή λειτουργία των οικονομικών πόρων καθώς και στην ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Τρία χρόνια αργότερα και σύμφωνα με τον Καζαντζή (2006) η ελεγκτική ορίζεται ως τον επιστημονικό κλάδο της συστηματικής διαδικασίας συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, από ένα ανεξάρτητο και ικανό για την περίπτωση πρόσωπο. Τα τεκμήρια αφορούν μετρήσιμες πληροφορίες μιας οικονομικής μονάδας, με σκοπό να εξακριβωθεί και να γνωστοποιηθεί στους ενδιαφερόμενους χρήστες κατά πόσο οι πληροφορίες αυτές ανταποκρίνονται σε προκαθορισμένα κριτήρια.

Τέλος μια πιο σύγχρονη προσέγγιση και σύμφωνα με τον Τσακλαγκάνο και Σπάθη (2015) η ελεγκτική ορίζεται ως το σύνολο κανόνων, αρχών και ενεργειών, με βάση τις οποίες διενεργείται κάθε λογιστικό-διαχειριστικός έλεγχος με σκοπό τη διατύπωση αιτιολογημένων συμπερασμάτων σχετικά με κάποια οικονομική διαχείριση. Επίσης, στη βιβλιογραφία του παρουσιάζει και έναν δεύτερο ορισμό σύμφωνα με τον οποίο ελεγκτική των επιχειρήσεων ορίζεται ως το σύνολο λογιστικών και οικονομοτεχνικών ενεργειών, που έχουν ως σκοπό την εξακρίβωση θεμάτων αναγόμενων στη συναλλακτική και λειτουργική δράση των επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με τον Τσακλαγκάνο και Σπάθη (2015) η ελεγκτική χωρίζεται στον εσωτερικό έλεγχο, δηλαδή τον έλεγχο που ασκείται από υπαλλήλους που ανήκουν στο προσωπικό της επιχείρησης και τον εξωτερικό έλεγχο, που ασκείται από άτομα ανεξάρτητα της επιχείρησης. Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα ασχοληθούμε μονάχα με το κομμάτι του εσωτερικού ελέγχου.

1.1.2 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Σύμφωνα με τον Τσακλαγκάνο και Σπάθη (2015) οι βασικοί σκοποί του ελέγχου είναι:

- Εντοπισμός και πρόληψη ηθελημένων ή και αθέλητων λογιστικών λαθών, απατών κτλ.
- Διερεύνηση, αποκάλυψη και καταστολή ακουσίων ή εκουσίων σφαλμάτων και απατών.
- Έγκριση, ανάλυση και σχολιασμός της ακρίβειας και της πιστότητας των διαφόρων οικονομικών καταστάσεων στο σύνολο τους (π.χ. Ισολογισμός, Αποτελέσματα Χρήσης κτλ).
- Αξιολόγηση των επιμέρους σημείων των οικονομικών καταστάσεων για την πορεία και τις τάσεις που επικρατούν εντός της επιχείρησης (κύκλος εργασιών, κοστολόγια, πιστοληπτική ικανότητα κτλ).
- Πιστοποίηση της επάρκειας ή ανεπάρκειας κάθε είδους αριθμοδείκτη για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.
- Υπογράμμιση ατελειών και καθορισμός αδυναμιών σε όλο το κύκλωμα της επιχειρησιακής και διαχειριστικής απεικόνισης.
- Στάθμιση των πιθανοτήτων ικανοποίησης των απαιτήσεων της επιχείρησης ώστε να γίνει δυνατός ο σχηματισμός των σωστών προβλέψεων.

1.1.3 ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Σύμφωνα με τον Παπαστάθη (2003) τα βασικά θέματα της ελεγκτικής που αφορούν τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές είναι :

- **Το υποκείμενο του ελέγχου :** Το πρόσωπο που θα διενεργήσει την ελεγκτική διαδικασία.
- **Το αντικείμενο του ελέγχου :** Τί ελέγχεται, γιατί είναι αναγκαίος ο έλεγχος και ποιοι σκοποί επιδιώκονται μέσα από τον έλεγχο.

- **Τις ελεγκτικές διαδικασίες :** Είναι οι μέθοδοι πραγματοποίησης των εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων.

Αξίζει να σημειωθεί πως ο Καζαντζής (2006) τονίζει ότι στις ανεπτυγμένες οικονομίες υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες ελεγκτών : α) Εσωτερικοί Ελεγκτές, β) Εξωτερικοί Ελεγκτές, γ) Κυβερνητικοί Ελεγκτές και δ) Ελεγκτές Οικονομικού Εγκλήματος.

1.1.4 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο έλεγχος χωρίζεται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με το εύρος, την περιοδικότητα, το σκοπό και την ιδιότητα του ελεγκτή. Σύμφωνα με τον Νεγκάκη και Ταχυνάκη (2013) οι έλεγχοι και τα κριτήρια κατηγοριοποίησης τους είναι :

1. Ανάλογα με την εξάρτηση του προσώπου από την ελεγχόμενη εταιρεία, διακρίνεται σε εσωτερικό και εξωτερικό.
 - **Εσωτερικός Έλεγχος :** Καλείται ο έλεγχος που διενεργείται από επαγγελματίες ελεγκτές που ανήκουν στο υπαλληλικό προσωπικό της οικονομικής μονάδας.
 - **Εξωτερικός Έλεγχος :** Καλείται ο έλεγχος που διενεργείται από επαγγελματία ελεγκτή που είναι ανεξάρτητος από την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα.
2. Ανάλογα με το εύρος τους διακρίνονται σε γενικοί και ειδικοί.
 - **Γενικοί :** Καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν ολόκληρη τη διαχείριση της οικονομικής μονάδας και αποβλέπουν στην ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την τήρηση όλων των διαδικασιών και κανόνων.
 - **Ειδικοί :** Καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν ένα συγκεκριμένο τομέα ή θέμα της οικονομικής μονάδας και πραγματοποιούνται αιφνιδιαστικά. Αποβλέπουν στην αποκάλυψη λαθών και στην ορθή τήρηση των λογιστικών λογαριασμών και κανόνων.
3. Ανάλογα με την περιοδικότητα τους διακρίνονται σε μόνιμους, έκτακτους και τακτικούς.
 - **Μόνιμοι :** Καλούνται οι έλεγχοι που διενεργούνται καθ' όλη τη διάρκεια της οικονομικής χρήσης.
 - **Έκτακτοι :** Καλούνται οι έλεγχοι που διενεργούνται κατά τυχαία χρονικά διαστήματα.
 - **Τακτικοί :** Καλούνται οι έλεγχοι που διενεργούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

4. Ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο διακρίνονται σε υποχρεωτικούς και προαιρετικούς.
- **Υποχρεωτικοί** : Καλούνται οι έλεγχοι που επιβάλλονται από δικαστικές νομοθετικές διατάξεις ή άλλες κρατικές υπηρεσίες.
 - **Προαιρετικοί** : Καλούνται οι έλεγχοι που επιβάλλονται από τη διοίκηση ή τους μετόχους κυρίως για προσωπική τους χρήση.
5. Ανάλογα με το σκοπό διακρίνονται σε προληπτικούς και κατασταλτικούς.
- **Προληπτικοί** : Καλούνται οι έλεγχοι που σκοπός τους είναι η πρόληψη λαθών κατά την τήρηση των διαδικασιών.
 - **Κατασταλτικοί** : Καλούνται οι έλεγχοι που σκοπός τους είναι μετά την εκτέλεση μιας πράξης, η διενέργεια ελέγχου για την εύρεση και καταστολή εκουσίων ή ακουσίων λαθών.
6. Ανάλογα με τον τομέα διακρίνονται σε διαχειριστικούς, διοικητικούς και φορολογικούς.
- **Διαχειριστικοί** : Καλούνται οι έλεγχοι που έχουν ως αντικείμενο τη διαχείριση των οικονομικών στοιχείων της οικονομικής μονάδας.
 - **Διοικητικοί** : Καλούνται οι έλεγχοι που έχουν ως αντικείμενο τη διαπίστωση της ορθής εφαρμογής των ακολουθούμενων διαδικασιών.
 - **Φορολογικοί** : Καλούνται οι έλεγχοι που αποβλέπουν στην ορθή τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας και των φορολογικών υποχρεώσεων.

1.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

1.2.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ως έννοια ο εσωτερικός έλεγχος διακρίνεται για το εύρος και το υψηλό επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών του (Drogalas et al., 2006). Ο όρος εσωτερικός έλεγχος αποδίδει δύο βασικές έννοιες το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Control) και τον Εσωτερικό Έλεγχο (Internal Audit). Ο εσωτερικός έλεγχος είναι λειτουργία, αποστολή της οποίας (σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών) είναι να βελτιώσει και να προστατεύσει την οργανωτική αξία μέσω της αντικειμενικότητας και διορατικότητας βάσει κινδύνου. Οι μεγάλες εταιρικές απάτες, τα χρηματοοικονομικά σκάνδαλα (π.χ. Enron), οι καταχρήσεις κερδών και περιουσιακών στοιχείων των οργανισμών αποδεικνύουν τη σημασία για ύπαρξη μιας αποτελεσματικής λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου. Απόρροια των παραπάνω είναι η εστίαση των οργανισμών σε έναν αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο, καθώς μέσω αυτού

διασφαλίζεται η αξιοπιστία, η ακρίβεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, η πλήρη κατανόηση και απεικόνιση των χρηματοοικονομικών μεγεθών (Botha and Wilkinson, 2019).

Ένας από τους πιο ολοκληρωμένους ορισμούς αποτελεί αυτός του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, κατά τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβιβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Αξιολογεί την επάρκεια της λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων. Ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργεί με σκοπό την αποτελεσματική εκτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή την εξάλειψη του, για τον οποίο η διοίκηση της επιχείρησης αναλαμβάνει τη διαχείριση για την επίτευξη των στρατηγικών και τακτικών επιχειρησιακών στόχων (Παπαστάθης, 2014). Πιο συνοπτικά, βοηθά έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του φέρνοντας μια συστηματική και πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, ελέγχου και διακυβέρνησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι στενά συνδεδεμένος με τρεις σημαντικούς πυλώνες ενός οργανισμού, τη διαχείριση κινδύνου, την εταιρική διακυβέρνηση και τα μέτρα ελέγχου της επιχείρησης. Ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην εταιρική διακυβέρνηση με την παροχή υπηρεσιών διασφάλισης και την παροχή συμβουλών (Drogalas et al., 2011). Συνεπώς, κατέχει κύριο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς σύμφωνα με την έρευνα του Alzeban, (2020) διαπιστώνεται, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, πως ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί βασικό στοιχείο της εταιρικής διακυβέρνησης, ως εκ τούτου η καλή λειτουργία και η συμμόρφωση με τα πρότυπα του εσωτερικού ελέγχου αυξάνουν την οικονομική ανάπτυξη.

Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός πως ενώ οι εσωτερικοί ελεγκτές συνήθως αποτελούν μέλη ενός οργανισμού θα πρέπει να λειτουργούν ανεξάρτητα από τη διοίκηση, καθώς τα βασικά χαρακτηριστικά που διέπουν τον εσωτερικό έλεγχο είναι η ανεξαρτησία, η αυτονομία και η αυτορρύθμιση (Fogarty and Kalberts, 2000), χαρακτηριστικά τα οποία διασφαλίζουν την παροχή αντικειμενικών εκθέσεων, απαλλαγμένων από προκαταλήψεις και επιρροές. Την ίδια άποψη τονίζουν και οι Karagiorgos et al. (2009), επισημαίνοντας πως ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί σημαντικό μέσο για την ενίσχυση της επιχειρησιακής διαχείρισης και θα πρέπει να λειτουργεί ως ανεξάρτητη υπηρεσία.

1.2.2 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Είναι κοινώς αποδεκτό πως ο ρόλος και η έννοια του εσωτερικού ελέγχου συνεχώς μετασηματίζονται με το πέρασμα των χρόνων. Σύμφωνα με τον Morgan (1979) τα πρώτα χρόνια εμφάνισης ο εσωτερικός έλεγχος είχε χαρακτηριστεί ως “οργανωτικός αστυνόμος και φύλακας” καθώς η λειτουργία του αποσκοπούσε στην παρακολούθηση του οργανισμού. Λίγα χρόνια αργότερα επισημαίνεται πως ο γενικευμένος σκοπός του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί η διόρθωση των λογιστικών λαθών και η εξάλειψη των αδυναμιών ελέγχου (Chambers et al., 1987). Ο Rutteman (1994) αναφέρει πως ο εσωτερικός έλεγχος θεσπίστηκε με σκοπό την παροχή εύλογης διασφάλισης για την προστασία των περιουσιακών στοιχείων από μη εξουσιοδοτημένη χρήση, τη διατήρηση κατάλληλων λογιστικών αρχείων και την αξιοπιστία των οικονομικών πληροφοριών που χρησιμοποιούνται εντός του οργανισμού. Με την πάροδο των χρόνων ο εσωτερικός έλεγχος άρχισε να διαδραματίζει και συμβουλευτικό ρόλο κυρίως στην διαχείριση κινδύνου (Krogstad et al., 1999). Επιπρόσθετα, η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου διαδραματίζει προληπτικό ρόλο στη διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων στους οργανισμούς (Castanheira et al., 2010). Με βάση τα παραπάνω γίνεται εμφανές πως ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου άλλαξε από μια λειτουργία backroom σε πιο ορατή (Aghghaleh et al., 2014). Μια αρκετά σύγχρονη αναφορά επισημαίνει πως κύριος στόχος του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας, καθώς και η παροχή πληροφοριών/συστάσεων βασισμένων σε αναλύσεις και αξιολογήσεις δεδομένων και επιχειρηματικών διαδικασιών (Anderson et al., 2017). Συνοψίζοντας ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι καταλυτικός στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, δεδομένου ότι μετατρέπει τις βασικές ικανότητες σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα (Pantelidis et al., 2011). Χαρακτηριστική είναι η άποψη των Alqudah et al. (2019) ότι η επίτευξη των στόχων και η αποδοτική χρησιμοποίηση των πόρων μιας επιχείρησης συνδέεται με το εσωτερικό έλεγχο.

1.2.3 ΕΙΔΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όπως έχει γίνει σαφές ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι μια υπηρεσία που εξατομικεύεται σε ένα συγκεκριμένο σημείο ελέγχου, αντίθετα παρέχει τις υπηρεσίες του σε αρκετούς τομείς στα πλαίσια ενός οργανισμού. Χωρίζεται λοιπόν σε διάφορα είδη ελέγχου, η επιλογή του καθενός εξαρτάται από τις αρμοδιότητες, τον σκοπό του ελεγκτικού σώματος, τις ανάγκες και τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Με βάση τους Νεγκάκη και Ταχυνάκη (2013) και hiii (2017) οι τύποι ελέγχου που μπορούν να διενεργηθούν είναι :

- Ο έλεγχος συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και μηχανισμών ελέγχου.
- Ο έλεγχος απόδοσης: Εστιάζουν κυρίως στην αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, οικονομικότητα, συμμόρφωση, αξιοπιστία στοιχείων και αξιολόγηση πολιτικών.
- Ο οικονομικοί έλεγχοι: Καθορίζουν την ακρίβεια της οικονομικής θέσης και τα αποτελέσματα των εργασιών της επιχείρησης μέσα από τις ιστορικές χρηματοοικονομικές πληροφορίες.
- Επιχειρηματικοί-Λειτουργικοί έλεγχοι: Μετρούν και αξιολογούν το διοικητικό έλεγχο με βάση τα πρότυπα που έχουν τεθεί από τη διοίκηση (π.χ. στόχοι, προϋπολογισμοί, πολιτικές λειτουργιών και διαδικασιών).
- Διερευνητικοί έλεγχοι: Εκτελούνται στο πλαίσιο εντοπισμού περιστατικών πιθανής απάτης ή κατάχρησης κεφαλαίων.
- Έλεγχοι πληροφοριακών συστημάτων: Αξιολογούν την είσοδο/έξοδο στα συστήματα, την επεξεργασία, τη δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας, την ανάκτηση δεδομένων και την ασφάλεια του συστήματος.

1.2.4 ΣΤΟΧΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όπως εκφράζεται και από τον παραπάνω ορισμό ο εσωτερικός έλεγχος συνδέεται στενά με την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων. Παρ' αυτά οι κυριότεροι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας κυρίως των Dittenhofer (2001) και Drogalas et al. (2015) είναι :

- Παροχή αξιόπιστων και ακριβών πληροφοριών.
- Συμμόρφωση με τις πολιτικές, τις διαδικασίες, τους νόμους, τους κανονισμούς και τις καλές επιχειρηματικές πρακτικές.
- Διαφύλαξη περιουσιακών στοιχείων.
- Παροχή οικονομικών και αποτελεσματικών λειτουργιών του οργανισμού.
- Μέτρηση και αξιολόγηση των αποτυχιών εντός του οργανισμού.
- Συμμόρφωση με καλές επιχειρηματικές αρχές.
- Αποφυγή κάθε μορφή απάτης και άλλων παράνομων πράξεων.
- Θέσπιση δικλίδων ασφαλείας ελέγχου.
- Κατάλληλη διαχείριση όλων των διαθέσιμων πόρων.
- Έγκυρη προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων.
- Διασφάλιση υγιών δημοσιονομικών ελέγχων.
- Παροχή ανεξάρτητης αξιολόγησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και διαδικασιών.

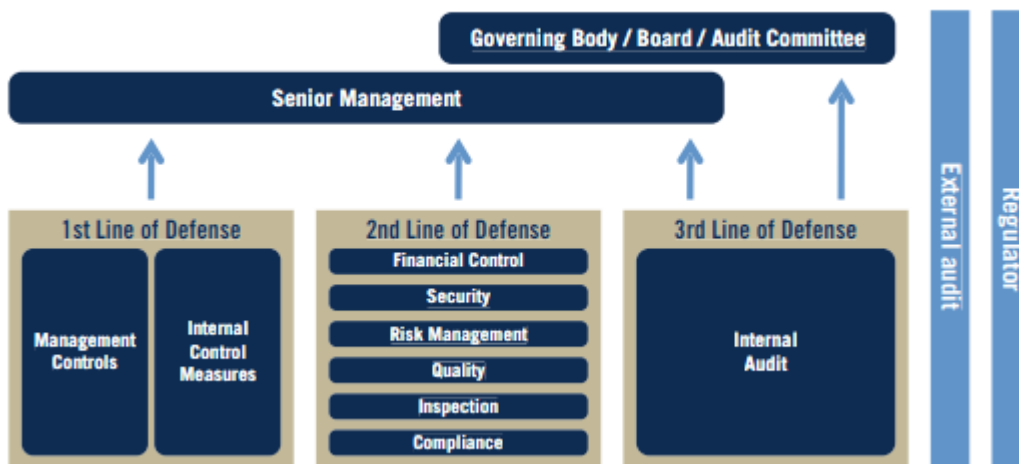
1.2.5 ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (ΣΕΕ)

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων ελέγχου εκείνων που έχουν επινοηθεί και χρησιμοποιούνται σε μια επιχείρηση για να διοικήσουν, να κατευθύνουν, να προωθήσουν, να περιορίσουν και να ελέγξουν τις διάφορες δραστηριότητες, αποβλέποντας στην επίτευξη των στόχων της (Φίλος, 2004).

Ο ρόλος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στη λειτουργία ενός οργανισμού αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον, κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες (Chalmers et al., 2019). Η πρόοδος της τεχνολογίας, η υψηλή επιτάχυνση του ρυθμού των επιχειρήσεων, η πολύπλευρη χρηματοοικονομική πολυπλοκότητα και η παγκοσμιοποίηση ενισχύουν την πολυπλοκότητα των κινδύνων που οι εταιρίες καλούνται να διαχειριστούν (Mahmudul Alam et al., 2019). Όπως έχει προαναφερθεί ο εσωτερικός έλεγχος διαφέρει από το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Το ΣΕΕ δεν είναι μόνο μια διαδικασία ή πολιτική που εκτελείται σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, αλλά ένα συνεχές λειτουργικό και ολοκληρωμένο σύστημα, το οποίο εφαρμόζεται σε όλα τα επίπεδα ενός οργανισμού (Haron et al., 2010). Η βαρύτητα του συστήματος φανερώνεται από την έκφραση των Sawyer and Vinten (1996), οι οποίοι χαρακτηρίζουν τους εσωτερικούς ελεγκτές ως τα ζωτικά γρανάζια των οργανισμών. Συνεπώς γίνεται αντιληπτό πως οι ελεγκτές κατέχουν την καλύτερη θέση για την κατανόηση και εκτίμηση των επιχειρηματικών διαδικασιών σε έναν οργανισμό, συμβάλλοντας στη μείωση των κινδύνων.

Σε αυτό το σημείο είναι συνετό να αποσαφηνιστούν οι βασικές διαφορές του εσωτερικού ελέγχου με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Οι Velashani et al. (2012) τόνισαν τη στενή σχέση μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και αποτελεσματικών/αποδοτικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Ειδικότερα διευκρινίζεται από τους Koutoupis et al. (2020) πως ο εσωτερικός έλεγχος αξιολογεί, μεταξύ άλλων, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, γεγονός το οποίο αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους για την επίτευξη των εταιρικών στόχων. Ο καλύτερος τρόπος διατυπώνεται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, παρουσιάζοντας τη σχέση των δύο, μέσω του μοντέλου των τριών γραμμών άμυνας.

The Three Lines of Defense Model



Εικόνα 1 : The Three Lines of Defense Model

Πηγή: Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών

Μέσω του παραπάνω διαγράμματος φανερόνεται πως το ΣΕΕ αποτελεί στοιχείο της πρώτης γραμμής άμυνας, απαρτίζοντας ευθύνη της επιχειρησιακής διοίκησης. Επίσης, γίνεται κατανοητό πως ο εσωτερικός έλεγχος ανήκει στην τρίτη γραμμή άμυνας, ευθύνη του οποίου είναι να αξιολογεί τη λειτουργία των δύο πρώτων γραμμών. Τέλος, μια ακόμη βασική διαφορά είναι πως ο εσωτερικός έλεγχος συνδέεται στενά τόσο με τα ανώτερα διοικητικά στελέχη όσο και με την εταιρική διακυβέρνηση και την επιτροπή ελέγχου σε αντίθεση με το ΣΕΕ, το οποίο επικοινωνεί μονάχα με τα ανώτερα διοικητικά στελέχη.

1.2.6 ΣΤΟΧΟΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εισάγεται για την αποφυγή σφαλμάτων, απατών και για το συστηματικό έλεγχο των επιχειρηματικών λειτουργιών. Όπως κάθε σύστημα εντός του οργανισμού έτσι και το ΣΕΕ κύριο σκοπό έχει την παροχή εύλογης διασφάλισης πως ο οργανισμός έχει την ικανότητα να ακολουθήσει την αποστολή του και να επιτύχει τους στόχους του.

Οι σημαντικότεροι στόχοι του ΣΕΕ σύμφωνα με τους Baldacchino et al. (2020) είναι οι εξής:

- Παροχή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών αναφορών.
- Διασφάλιση/προστασία περιουσιακών στοιχείων.
- Πρόληψη και εντοπισμός της απάτης ή άλλων παράνομων πράξεων.
- Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών του οργανισμού.
- Συμμόρφωση με τους νόμους και κανονισμούς.

1.2.7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο εσωτερικός έλεγχος προβλέπει στην παραγωγή άμεσου ή εμμέσου κέρδους. Για το λόγο αυτό οι οργανισμοί εντάσσουν αυτήν την υπηρεσία με σκοπό τη μείωση λαθών, απατών, παραβατικών συμπεριφορών και κάθε άλλης πράξης η οποία γίνεται εμπόδιο στα κέρδη. Η αποτελεσματικότητα του ΣΕΕ μπορεί να οδηγήσει τον οργανισμό στην επίτευξη των στόχων της, στο όραμα της και γενικότερα να ακολουθήσει αποδοτικά την αποστολή της. Παρ' όλα αυτά η αποτελεσματικότητα και οι παράγοντες επιρροής του εσωτερικού ελέγχου είναι δύσκολο να αξιολογηθούν, να ποσοτικοποιηθούν και να κατανοηθούν από τα ιδρύματα (Turetken et al., 2019). Η αποτελεσματικότητα προσδιορίζεται από την αντίληψη των ελεγκτών (Barret, 1986), και διασφαλίζεται όταν εξακριβώνεται η προσκόλληση στους στόχους και τους εταιρικούς σκοπούς (Dittenhofer, 2001).

Αρκετές είναι οι έρευνες οι οποίες προσπαθούν να καταλήξουν στα χαρακτηριστικά που οδηγούν σε ένα αποτελεσματικό ΣΕΕ, περισσότερες εκ των οποίων τονίζουν την ανεξαρτησία, την υπευθυνότητα, την αποδοτικότητα και την αμεροληψία (Kiliç et al., 2021). Σημαντικός παράγοντας αποτελεί και η ύπαρξη οικονομικών εμπειρογνομόνων στην επιτροπή ελέγχου, η οποία βελτιώνει την ποιότητα των χρηματοοικονομικών αναφορών και βοηθά στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου (Abbott et al., 2010). Επιπρόσθετα, οι δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες δεοντολογίας, τα πρότυπα και τους κανονισμούς (Kiliç et al., 2021), (Lawson et al., 2017). Συνεπώς έχει καίριο ρόλο ένα αποτελεσματικό ΣΕΕ στον οργανισμό, διότι βοηθά στην πρόληψη εμφάνισης κακής χρηματοδότησης συν το γεγονός ότι βοηθά τον οργανισμό να λειτουργεί αποτελεσματικά και αρμονικά στον εντοπισμό σφαλμάτων και παρατυπιών (Wardiwiyono, 2012).

1.3 ΑΠΑΤΗ

1.3.1 ΕΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Τα σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις δεν είναι δυνατόν να μηδενιστούν. Προκύπτουν από δύο κατηγορίες, α) από απάτη και β) από λάθος. Το στοιχείο που διαφοροποιεί τις δύο αυτές έννοιες είναι εάν το σφάλμα προέρχεται από εκούσια ή ακούσια ενέργεια. Στο σημείο αυτό θα ασχοληθούμε με τα ουσιώδες σφάλματα, τα οποία σχετίζονται και με τον εσωτερικό έλεγχο, δηλαδή την απάτη. Το συνεχώς μεταβαλλόμενο και ασταθές περιβάλλον σε

οικονομικό, τεχνολογικό και επιχειρησιακό τομέα δημιουργεί κενά εντός και εκτός των οργανισμών που ευνοούν την εμφάνιση οποιασδήποτε μορφής απάτη. Η απάτη αποτελεί σημαντική απειλή για οποιονδήποτε οργανισμό (Laxman, 2014), κυρίως με το πέρασμα των χρόνων που η τεχνολογία αναπτύσσεται ραγδαία, οι επιχειρήσεις ολοένα και προσπαθούν να αποκτήσουν παγκόσμιο χαρακτήρα και γενικότερα η κυριαρχία του χρήματος είναι παράγοντες που γίνονται σύμμαχοι με την απάτη.

Η απάτη είναι μια εσκεμμένη πράξη ή αμέλεια που έχει σχεδιαστεί για να εξαπατήσει τους άλλους με αποτέλεσμα ο δράστης να βλάψει το θύμα ή να κερδίσει κάτι. Μπορεί να χαρακτηριστεί ως δόλια οικονομική αναφορά, κακόβουλη χρήση περιουσιακών στοιχείων και ακατάλληλη ή μη εξουσιοδοτημένη δαπάνη (The Institute of Internal Auditors (IIA), 2007). Σύμφωνα με το ICAN (2006), η απάτη αποτελεί μια εσκεμμένη πράξη από ένα ή περισσότερα άτομα, τα οποία μπορεί να είναι από οποιαδήποτε βαθμίδα ενός οργανισμού (διευθυντικά στελέχη, υπάλληλοι, τρίτα μέρη κτλ.) και οδηγεί στην παραπλάνηση των οικονομικών καταστάσεων. Αξίζει να σημειωθεί πως η απάτη αποτελεί μια πολύπλοκη, δυναμική διαδικασία που προσαρμόζεται συνεχώς στο τρέχον περιβάλλον (Vousinas, 2019).

Οι τρεις κατηγορίες (τύποι) απάτης είναι:

- Κακή χρήση ή/και κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου: Παράνομη χρήση υλικών, οχημάτων δημόσιου για αλλότριο σκοπό.
- Διαφθορά: Υπηρεσιακά εγκλήματα του Ελλ. Π. Κ. όπως δωροδοκία και υπεξαίρεση.
- Απατηλές αναφορές και δηλώσεις: Αλλαγή οικονομικών/λογιστικών καταστάσεων.

Δεν θα πρέπει να παραλειφθεί το γεγονός ότι η απάτη μπορεί να γίνει είτε σε όφελος της επιχείρησης (π.χ. φοροδιαφυγή) είτε σε βάρος της επιχείρησης (π.χ. υπεξαίρεση χρημάτων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων).

1.3.2 ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΠΑΤΗΣ

Αρκετά είναι τα μοντέλα που έχουν αναπτυχθεί με σκοπό να καλύψουν τους λόγους για τους οποίους διαπράττεται μια απάτη. Παρόλα αυτά κάθε μία από τις περιπτώσεις είναι διαφορετική και δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο πως τα υπάρχοντα μοντέλα και κίνητρα που θα αναφερθούν παρακάτω, με βάση την βιβλιογραφία, καθρεφτίζουν όλες τις αιτίες διάπραξης μίας απάτης.

ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ:

Η απάτη είναι στενά συνδεδεμένη με στοιχεία, όπως η ανάγκη - το κίνητρο, η ευκαιρία, το ήθος - και ο χαρακτήρας που διενεργεί την παράνομη πράξη, ή τα μέσα που έχει στην διάθεση του. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν το λεγόμενο τρίγωνο της απάτης (Καζαντζής, 2006).

Υποτυπώδης ανάλυση των παραπάνω τριών συστατικών του τριγώνου της απάτης είναι (Goldmann, and Kaufman , 2009), (Skousen et al. , 2008), (Cressey, 1953) :

- **Ευκαιρία:** Σε αυτόν παράγοντα ανήκουν οι καταστάσεις ή το περιβάλλον που επιτρέπουν να πραγματοποιηθεί εγκληματική δραστηριότητα.
- **Κίνητρο/Πίεση:** Είναι στοιχεία που επηρεάζουν και μπορεί να οδηγήσουν τα άτομα στην απάτη. Παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν σε κίνητρο είναι η εκδίκηση, η αναστάτωση, τα χρήματα ή ο εκβιασμός.
- **Εξ' ορθολογισμού του ατόμου:** Αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο, διότι περιλαμβάνει τη νοοτροπία του ατόμου.

Το τρίγωνο της απάτης διατυπώθηκε από τον Cressey το 1953, αρκετά χρόνια αργότερα οι Wolfe and Hermanson (2004) όρισαν το «The Fraud Diamond», το οποίο αποτελεί επέκταση του μοντέλου «τρίγωνο της απάτης». Το επιπρόσθετο κομμάτι αυτού του μοντέλου αποτελεί η εισαγωγή ενός τέταρτου συστατικού. Το συστατικό αυτό αναφέρεται στην «ικανότητα». Οι Wolfe and Hermanson (2004) αποσαφηνίζουν πως η ευκαιρία ως παράγοντας δεν μπορεί να σταθεί μόνος του, διότι το άτομο πρέπει να έχει την ικανότητα να αναγνωρίσει την ανοιχτή πόρτα ως ευκαιρία, να την εκμεταλλευτεί και στη συνέχεια να οδηγηθεί στην απάτη.

Σε γενικό πλαίσιο τα κίνητρα απορρέουν από πέντε βασικές κατηγορίες.

- Λειτουργίες της κεφαλαιαγοράς.
- Συμβατικές υποχρεώσεις της επιχείρησης.
- Συμπεριφορά των μελών της διοίκησης.
- Ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας της επιχείρησης.
- Κουλτούρα της επιχείρησης.

Εκτός από τα χαρακτηριστικά των μοντέλων της απάτης σύμφωνα με τους Skousen et al. (2008) η ταχεία ανάπτυξη περιουσιακών στοιχείων, οι αυξημένες ανάγκες σε μετρητά και η εξωτερική χρηματοδότηση είναι παράγοντες που αυξάνουν τις πιθανότητες εμφάνισης απάτης. Οι Kranacher et al. (2010) προτείνουν πως τα κίνητρα θα πρέπει να ταυτίζονται με τα χρήματα, την ιδεολογία, τον εξαναγκασμό και το εγώ. Ως συνέχεια αυτών ο Vousinas (2019) προτείνει το μοντέλο SCORE (stimulus/ερέθισμα, capability/ικανότητα, opportunity/ευκαιρία, rationalization/εξορθολογισμός and ego/εγώ), το

οποίο αποτελεί συνέχεια του τριγώνου της απάτης και του «The Fraud Diamond». Πιο συγκεκριμένα προσθέτει το κίνητρο του εγώ, διευκρινίζοντας πως η εγκληματική συμπεριφορά είναι προϊόν ψυχικών διαδικασιών. Τέλος, ένας ακόμη παράγοντας που μπορεί να γίνει σύμμαχος της απάτης είναι η ασυμμετρία πληροφόρησης. Ο παράγοντας αυτός γίνεται κατανοητός με βάση την διατύπωση των Ndofor et al. (2015), οι οποίοι τονίζουν την περίπτωση προβλήματος διευθυντή και εξωτερικού μετόχου, κατάσταση που χαρακτηρίζεται από έλλειψη διαφάνειας και ως εκ τούτου δίνεται η ευκαιρία στους διευθυντές να διαπράξουν απάτη στις χρηματοοικονομικές αναφορές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιείται η ανάλυση των ερευνών που διεξήχθησαν με θέμα τη συνάφεια του εσωτερικού ελέγχου και του φαινομένου της απάτης, καθώς και οι αλληλεπιδράσεις αυτών από την επιτροπή ελέγχου και τις τεχνολογικές εξελίξεις.

2.2 ΑΠΑΤΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Η απάτη αποτελεί μια διαδικασία, η οποία απασχολεί σε μεγάλο βαθμό τους οργανισμούς καθώς εξαιτίας της χάνονται δισεκατομμύρια κάθε χρόνο. Συχνότεροι λόγοι εμφάνισης της απάτης είναι ο αναποτελεσματικός σχεδιασμός των ελέγχων και η αδύναμη εταιρική διακυβέρνηση, παράγοντες που υπονομεύουν τις διαδικασίες των οργανισμών. Οι παραπάνω δύο παράγοντες σχετίζονται στενά με τον εσωτερικό έλεγχο, συνεπώς οι οργανισμοί είναι απαραίτητο να διαθέτουν ισχυρές διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου για τον περιορισμό των κινδύνων απάτης (ΠΑ, 2019).

Σύμφωνα και με τα προαναφερθέντα ο εσωτερικός έλεγχος σχετίζεται έμμεσα με την απάτη. Με βάση τους Moyes and Baker (1995) η έμμεση σχέση διαφαίνεται από τα καθήκοντα και τις ευθύνες του εσωτερικού ελέγχου. Διευκρινίζουν πως βασικές δραστηριότητες του τμήματος αποτελούν η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων εντός των οργανισμών, η αναφορά των ελέγχων στη διοίκηση καθώς και η σύνταξη εκθέσεων ελέγχου βελτίωσης των δραστηριοτήτων των οργανισμών.

Οι Perry and Bryan (1997) αναφέρουν πως ο κύριος ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι η πρόληψη και ο εντοπισμός της απάτης εντός του οργανισμού μέσω της διασφάλισης καλά σχεδιασμένου ελέγχου. Σε πιο πρόσφατη έρευνα οι Zeng et al. (2020) διευκρινίζουν πως κύριος ρόλος του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί η καθοδήγηση και αξιολόγηση των τμημάτων που ερευνούν την απάτη και όχι την απάτη αυτή καθ' αυτή.

Οι Chambers and Odar (2015) υπογραμμίζουν πως ο εσωτερικός έλεγχος αξιολογεί/ελέγχει την εταιρική διακυβέρνηση, παρέχει αξιόπιστη διαβεβαίωση στα διοικητικά συμβούλια αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των κινδύνων και των ελέγχων, έχοντας ως στόχο την καλύτερη διαχείριση της απάτης. Στο θέμα αυτό ο Westhausen (2017) συμπληρώνει πως ο εσωτερικός έλεγχος με την πάροδο των ετών αποκτά περισσότερα πολυλειτουργικά καθήκοντα όπως η διαχείριση κινδύνων και η προστασία δεδομένων.

Οι Drogalas et al. (2017) στη μελέτη που πραγματοποίησαν με θέμα «η επίδραση της αποτελεσματικότητας εσωτερικού ελέγχου, της ευθύνης του ελεγκτή και της εκπαίδευσης στον

εντοπισμό της απάτης» επισημαίνουν πως ο εσωτερικός έλεγχος είναι ζωτικής σημασίας για τις σύγχρονες επιχειρήσεις, καθώς εντοπίζει λάθη ή αδικήματα που οδηγούν στην απάτη. Στα αποτελέσματα της έρευνας τονίζουν πως οι διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου και η κατάλληλη εκπαίδευση στο τμήμα αυτό είναι σημαντικοί παράγοντες, διότι μπορούν να επιτύχουν βελτιωμένη εταιρική απόδοση.

Ο έλεγχος όπως επισημαίνει στην έρευνα της η Roszkowska (2020) αποτελεί το τελευταίο στάδιο επικύρωσης των πληροφοριών, γεγονός που δικαιολογεί και την επισύναψη του ΠΑ (2016) ότι ο εσωτερικός έλεγχος είναι «η τρίτη γραμμή άμυνας» και είναι ένας από τους ισχυρότερους ελέγχους κατά της απάτης. Συνεπώς, όπως γίνεται αναφορά και από το ΠΑ (2019) η ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου για την πρόληψη της απάτης εντός του οργανισμού είναι έμμεση, καθώς είναι πρωταρχική ευθύνη της διοίκησης, η οποία βρίσκεται στην πρώτη γραμμή άμυνας. Εν κατακλείδι ο Westhausen (2017) σημειώνει πως πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί η ανίχνευση, πρόληψη, παρακολούθηση και αντιμετώπιση των κινδύνων που είναι πιθανό να οδηγήσουν στην απάτη. Οι κίνδυνοι αυτοί εντοπίζονται μέσα από τους ελέγχους και τις έρευνες του τμήματος.

2.3 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο εσωτερικός έλεγχος και η επιτροπή ελέγχου είναι δύο τμήματα τα οποία είναι αδύνατον να λειτουργήσουν ανεξάρτητα/ξεχωριστά εντός ενός οργανισμού καθώς αποτελούν μέρος της δομής της εταιρικής διακυβέρνησης (Saleem, 2019), επομένως η σωστή συνεργασία των δυο τμημάτων συνεπάγεται οφέλη που θα αναφερθούν στη συνέχεια.

Ο Alzeban (2015) στη μελέτη που πραγματοποίησε στη Σαουδική Αραβία ερεύνησε την επίδραση των επιτροπών ελέγχου στη συμμόρφωση του εσωτερικού ελέγχου με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Πρακτική Εσωτερικού Ελέγχου (ISPPIA). Στα ευρήματα στα οποία κατέληξε επισημαίνει πως η παρουσία ανεξάρτητων μελών στην επιτροπή ελέγχου, η εμπειρογνωμοσύνη των μελών τόσο στη λογιστική όσο και στον έλεγχο καθώς και ο αριθμός συνεδριάσεων επηρεάζουν θετικά τη συμμόρφωση του εσωτερικού ελέγχου με το ISPPIA. Η συμμόρφωση με το ISPPIA έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, δεδομένου ότι παρέχεται πλήρη αντίληψη της λειτουργίας του στη συμβολή της συνολικής διαδικασίας ελέγχου. Συγκεντρωτικά, διαπίστωσε πως η ανεξαρτησία των μελών, η τεχνογνωσία και εμπειρογνωμοσύνη της επιτροπής ελέγχου έχουν θετική επίδραση στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Λίγα χρόνια αργότερα ο Alzoubi (2019) μελέτησε την επίδραση της ύπαρξης επιτροπής ελέγχου και της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κερδών των εταιρειών. Από την μελέτη αυτή, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Ιορδανία, ο ερευνητής κατέληξε σε τρία

βασικά συμπεράσματα. Πρώτον, η επιτροπή ελέγχου επηρεάζει θετικά τους εσωτερικούς ελεγκτές όταν είναι ανεξάρτητη, κατέχει χρηματοοικονομική εμπειρογνωμοσύνη και πραγματοποιεί συχνές συναντήσεις (το ίδιο συμπέρασμα αναφέρει και ο Alzeban (2015)). Δεύτερον, τονίζει πως οι συναντήσεις μεταξύ των δύο τμημάτων μειώνουν τη διαχείριση κερδών και τέλος πως όταν υπάρχει ισχυρή σχέση των δύο τμημάτων βελτιώνεται η ποιότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς.

Με τη χρηματοοικονομική εμπειρογνωμοσύνη στην επιτροπή ελέγχου, η οποία έχει αναφερθεί παραπάνω, ασχολήθηκαν οι Oussii and Boulila (2020) και εξέτασαν την επιρροή της στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Ως αποτέλεσμα αυτής της μελέτης είναι πως η ύπαρξη χρηματοοικονομικής εμπειρογνωμοσύνης έχει θετική επιρροή στην εφαρμογή συστάσεων στις εκθέσεις του εσωτερικού ελέγχου. Επιπρόσθετα, τονίζουν πως η λογιστική χρηματοοικονομική εμπειρογνωμοσύνη συνδέεται περισσότερο με τις συστάσεις της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, έχοντας καλύτερη και μεγαλύτερη επιρροή παρά αυτή της μη λογιστικής εμπειρογνωμοσύνης.

Την ίδια χρονική περίοδο πραγματοποιήθηκε και η έρευνα του Alzeban (2020), η οποία έχει αντικείμενο μελέτης την επιρροή της σχέσης ανάμεσα στην επιτροπή ελέγχου και εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική απόδοση. Στη μελέτη αυτή διαπίστωσε πως η στενή σχέση των δύο τμημάτων δημιουργεί υψηλότερη ποιότητα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, μειώνει τις αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου, καθώς οι επίσημες εκθέσεις υποβάλλονται πρώτα στην επιτροπή ελέγχου και όχι στον οικονομικό διευθυντή. Τέλος αξίζει να σημειωθεί πως η επιτροπή ελέγχου ενισχύει την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητα του εσωτερικού ελέγχου.

Καίριο ρόλο για την ισχυρή σύνδεση των δύο αυτών τμημάτων αποτελούν οι άτυπες αλληλεπιδράσεις μεταξύ επιτροπής ελέγχου και εσωτερικού ελέγχου. Με το κομμάτι αυτό ασχολήθηκαν οι Zaman and Sarens (2013), οι οποίοι πραγματοποίησαν έρευνα στο Ηνωμένο Βασίλειο αποδεικνύοντας πως οι άτυπες αλληλεπιδράσεις έχουν θετική επίδραση στην ποιότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και στη διαχείριση κινδύνων. Επίσης, σημειώνουν πως οι άτυπες αλληλεπιδράσεις συμπληρώνουν τις επίσημες συναντήσεις και ως εκ τούτου δημιουργούν πρόσθετες ευκαιρίες στην επιτροπή ελέγχου για την παρακολούθηση των λειτουργιών του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, υπογραμμίζουν πως η ύπαρξη άτυπων αλληλεπιδράσεων δημιουργούν ένα περιβάλλον στο οποίο μειώνεται η ασυμμετρία πληροφόρησης, παρέχοντας τις θετικές επιδράσεις από την εξάλειψη αυτού του φαινομένου.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί μια βασική διαφορά μεταξύ των δύο αυτών τμημάτων. Σύμφωνα λοιπόν με την μελέτη των Drogalas et al. (2018) επισημαίνεται πως ο εσωτερικός έλεγχος συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την εταιρική διακυβέρνηση, έχοντας μεγάλο αντίκτυπο

σε αυτή, σε αντίθεση με την επιτροπή ελέγχου, η οποία είναι ανεξάρτητη με την εταιρική διακυβέρνηση και η αποτελεσματικότητά της δεν κρίνεται από αυτήν τη σχέση.

2.4 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Το συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, οι τεχνολογικές εξελίξεις και ο ψηφιακός μετασχηματισμός επηρεάζουν άμεσα και έμμεσα τις λειτουργίες των επιχειρήσεων (Ozturk and Usul, 2020), οι λειτουργίες αυτές αναφέρονται σε όλους τους κλάδους ενός οργανισμού συμπεριλαμβάνοντας τους τομείς λογιστικής και ελέγχου. Συνεπώς επηρεάζεται και το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου. Η επιρροή αυτή επισημαίνεται και στην έρευνα των Orliaklis et al. (2021), οι οποίοι διευκρινίζουν ότι η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται από α) την αποτελεσματικότητά της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, β) την ικανότητα των εσωτερικών ελεγκτών, γ) την αντικειμενικότητα των τμημάτων εσωτερικού ελέγχου, δ) τις διαχειριστικές ικανότητες του επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου, ε) το φόρτο εργασίας και ικανοποίηση από την εργασία και ς) το τεχνολογικό περιβάλλον.

Η ΠΑ (2015) επισημαίνει πως η τεχνολογική εξέλιξη/ψηφιοποίηση ενσωματώνεται συνεχώς περισσότερο στις επιχειρηματικές διαδικασίες, επομένως αποτελεί μονόδρομο για τους οργανισμούς η υιοθέτηση των κατάλληλων τεχνολογικών πληροφοριών για την επιβίωσή τους. Μέσω αυτής της αλλαγής οι επιχειρήσεις εξελίσσονται, προσαρμόζονται και αξιοποιούν τις ευκαιρίες και τους κινδύνους του περιβάλλοντος με μεγαλύτερη ευελιξία και αποτελεσματικότητα λόγω των εργαλείων τεχνολογίας (Alvero and Errington, 2019). Η εφαρμογή της τεχνολογίας πρέπει να εφαρμοστεί στο έπακρο και στον εσωτερικό έλεγχο καθώς η χρήση της πληροφορικής στους ελέγχους συνεχώς αυξάνεται (Lowe et al., 2018). Παρόλο αυτά σύμφωνα με μία έρευνα της PWC (2018) διευκρινίζεται πως ο εσωτερικός έλεγχος συχνά δεν ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές προσδοκίες και πιθανή αιτία αποτελούν οι διαδικασίες που εφαρμόζονται από τον ελεγκτή.

Ο Tareemwa (2019) μελέτησε την τεχνολογική εξέλιξη και τη σχέση της με τον εσωτερικό έλεγχο. Ειδικότερα, στους βασικούς στόχους της έρευνας ανήκει η ανάδειξη της συμβολής της πληροφορικής στον εσωτερικό έλεγχο, καθώς και η ανακάλυψη των επιπτώσεων αυτής της σχέσης. Σύμφωνα με τα ευρήματα υπογραμμίζει πως η χρήση της πληροφορικής κατέχει σημαντικό ρόλο στο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει πως η πληροφορική διευκολύνει το έργο των ελεγκτών, εξασφαλίζει την ποιότητα του ελέγχου και βελτιώνει τη λειτουργική αποδοτικότητα του τμήματος. Επιπλέον, εκτιμά και μειώνει τους κινδύνους ουσιώδους ανακρίβειας, καθώς μειώνει και τους κινδύνους που σχετίζονται με τις χειροκίνητες λειτουργίες, δεδομένου ότι οι περισσότερες λειτουργίες αυτοματοποιούνται. Τέλος, επισημαίνει πως η χρήση της πληροφορικής συμβάλλει στη διόρθωση σφαλμάτων, στην

πρόληψη και ανίχνευση απάτης και βελτιώνει την ασφάλεια δεδομένων. Με βάση τα παραπάνω, ο ερευνητής καταλήγει στο γενικό συμπέρασμα πως η χρήση της πληροφορικής στο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου δημιουργεί στους οργανισμούς ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την επίτευξη των στόχων τους.

Αναφορικά με τα οφέλη της τεχνολογίας στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου έχει τοποθετηθεί και η εταιρία KPMG, αναφέροντας τέσσερα βασικά πλεονεκτήματα. Πιο συγκεκριμένα υπογραμμίζει πως η τεχνολογία προσφέρει βαθύτερες πληροφορίες που σημαίνει καλύτερη εμπειρία ελέγχου, κάνει πιο αποτελεσματικό το συντονισμό στην ομάδα ελέγχου, καθοδηγεί την ομάδα ελέγχου μέσω της ροής εργασίας και αυξάνει την ακρίβεια του ελέγχου καθώς η προηγμένη ανάλυση δεδομένων και η αυτοματοποίηση διευκολύνει τον έλεγχο. Όσον αφορά την αυτοματοποίηση στον εσωτερικό έλεγχο η ΠΑ (2015) διευκρινίζει πως προσφέρει ευκολότερη αναζήτηση σε ελέγχους, απομακρυσμένη αναθεώρηση, αυξημένη ασφάλεια, βελτιωμένη διαφάνεια, συνέπεια αρχών, βελτιωμένη αναφορά και αποτελεσματική διαχείριση της γνώσης.

Για το ίδιο θέμα, δηλαδή για τα οφέλη της ψηφιοποίησης στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, έχει τοποθετηθεί και ο Moorthy (2011). Ο ίδιος διατυπώνει πως η τεχνολογία προσφέρει βελτιωμένη λήψη αποφάσεων στον οργανισμό μέσω βελτιωμένων δεδομένων, αυξάνει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου, μειώνει την εργασία ρουτίνας, εξοικονομεί χρόνο, παρέχει βελτιωμένη διαφάνεια διακυβέρνησης και μειώνει την απάτη και την κατάχρηση.

Στην έρευνα των Drogalas et al. (2020), η οποία πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, επισημαίνονται οι ευκαιρίες, οι κίνδυνοι και οι προκλήσεις της ψηφιοποίησης του εσωτερικού ελέγχου. Τονίζουν το γεγονός ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις είναι απαραίτητες για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ψηφιακού ελέγχου. Επίσης, σημειώνουν τη σημασία, τις δυνατότητες και τα οφέλη της ψηφιακής εποχής στον εσωτερικό έλεγχο, ωστόσο καταλήγουν στο συμπέρασμα πως είναι απαραίτητος ο επαναπροσδιορισμός των στόχων που πρέπει να επιτύχει ο εσωτερικός έλεγχος. Οι κυριότεροι εξ αυτών είναι η προστασία των προσωπικών δεδομένων, η αποφυγή επιθέσεων στον κυβερνοχώρο και η εκπαίδευση εξειδικευμένου προσωπικού. Τέλος, απέδειξαν πως οι εργαζόμενοι κατανοούν τα πλεονεκτήματα των συστημάτων πληροφοριών και τεχνολογίας και ως συνέχεια αυτών τα πλεονεκτήματα του συνεχούς και απομακρυσμένου ελέγχου.

Μία ακόμα έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα από τους Lois et al. (2021) επισημαίνει διάφορους κινδύνους σημαντικότερος εκ των οποίων αποτελεί η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, κίνδυνος που αναφέρθηκε και στην παραπάνω έρευνα. Παρόλα αυτά διευκρινίζουν πως ο πολύπλευρος ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών συμβάλλει στην μείωση

της παραβίασης των πληροφοριακών συστημάτων. Αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός πως οι διαδικασίες για τη σύνδεση του εσωτερικού ελέγχου με την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο παγκοσμίως είναι ελάχιστες.

Όσον αφορά τη μελέτη των Betti and Sarens (2020), η οποία επικεντρώνεται στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στο ψηφιακό επιχειρηματικό περιβάλλον, αναφέρουν πως η ψηφιοποίηση του περιβάλλοντος έχει επιρροή και στον εσωτερικό έλεγχο, καθώς διαφοροποιεί το πεδίο εφαρμογής της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου (IAF), αλλάζει το ρόλο της IAF και εξελίσσει τις πρακτικές εργασίας της IAF στο ψηφιακό περιβάλλον. Αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής επισημαίνουν πως η ψηφιοποίηση εγκυμονεί νέους κινδύνους, γεγονός που επηρεάζει το σχεδιασμό του εσωτερικού ελέγχου. Για την καλύτερη κατανόηση αναφέρει ως απειλή, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο και τον κίνδυνο της τεχνολογίας, διότι η εξάρτηση από τα πληροφοριακά συστήματα γίνεται ολοένα και μεγαλύτερη. Επίσης, η ψηφιοποίηση στο επιχειρηματικό περιβάλλον έχει άμεση επιρροή στις προθεσμίες, οι οποίες γίνονται συνεχώς μικρότερες, γεγονός που απαιτεί μεγαλύτερη ευελιξία στον σχεδιασμό του εσωτερικού ελέγχου. Διευκρινίζουν πως στο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου είναι απαραίτητο να υπάρχουν επαρκής ψηφιακές γνώσεις, προκειμένου να υπάρχει πλήρης έλεγχος των επιχειρηματικών διαδικασιών και να διασφαλίζεται ο μετριασμός του κινδύνου. Εν κατακλείδι, υπογραμμίζουν πως ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να εφαρμόζει ευέλικτο σχεδιασμό και να υπάρχει πλήρης κατανόηση του ψηφιακού περιβάλλοντος για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις αναδυόμενες προκλήσεις του σύγχρονου περιβάλλοντος στους οργανισμούς. Στη συνέχεια της έρευνας διατυπώνουν το μεταβαλλόμενο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου λόγω της ψηφιοποίησης και σύμφωνα με τους πληροφοριοδότες επισημαίνουν πως οι διοικήσεις στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον επιθυμούν η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου να παρέχει περισσότερο συμβουλευτικό ρόλο παρά ρόλο ελεγκτή, δίχως να χαθεί η ανεξαρτησία του τμήματος. Τονίζουν, πως με αυτόν τον τρόπο το τμήμα θα έχει έστω και με έμμεσο τρόπο επιρροή στην οργανωτική στρατηγική. Στο τελευταίο ερευνητικό θέμα της μελέτης αναφέρουν το αντίκτυπο της ψηφιοποίησης στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα διευκρινίζουν πως οι σύγχρονες πρακτικές αφορούν νέα ψηφιακά εργαλεία και ύπαρξη κατάλληλων ατομικών δεξιοτήτων των εσωτερικών ελεγκτών. Οι δύο αυτές αλλαγές προσφέρουν αύξηση της ακρίβειας στην ανάλυση, αύξηση της αποτελεσματικότητας στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και προσφορά ισχυρών προγνωστικών αναλύσεων για πιθανές εξελίξεις. Παρόλο αυτά δεν παραλείπουν στη μελέτη τους, ορισμένους περιορισμούς για την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών, εκ των οποίων κυριότεροι είναι ο χρόνος και το κόστος που απαιτείται για την εφαρμογή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται η μεθοδολογία που αναπτύχθηκε για την παρούσα εμπειρική έρευνα. Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Αρχικά, παρουσιάζεται το δείγμα της έρευνας και το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στο σκοπό της έρευνας και στο τελικό στάδιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε.

3.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΔΕΙΓΜΑ

Το δείγμα αποτελείται κυρίως από εργαζομένους στον κλάδο της λογιστικής-φορολογικής και των οικονομικών. Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε επιχειρήσεις και σε λογιστικά-φοροτεχνικά γραφεία. Όπως προαναφέρθηκε η έρευνα έγινε μέσω ερωτηματολογίων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Αξίζει να σημειωθεί πως μεγάλο ήταν το ποσοστό των ατόμων που αγνόησαν το ερωτηματολόγιο της μελέτης.

3.3 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε με τη δημιουργία ερωτηματολογίου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, το οποίο κατασκευάστηκε με βάση το περιεχόμενο του ερευνητικού πλαισίου. Αποτελεί ένα σύντομο, περιεκτικό και εύκολα κατανοητό ερωτηματολόγιο για άτομα του συγκεκριμένου χώρου, γεγονός που διευκολύνει τη γρήγορη συμπλήρωση του. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου περιέχουν πολλαπλής επιλογής και ερωτήσεις βαθμολογικής κλίμακας Likert (πενταβάθμια κλίμακα). Στις ερωτήσεις Likert οι συμμετέχοντες καλούνται να διατυπώσουν την άποψη τους με τον αντίστοιχο βαθμό της κλίμακας.

Προκειμένου το ερωτηματολόγιο να είναι εύκολα κατανοητό και να εξοικονομεί χρόνο για τους ερωτηθέντες χωρίστηκε σε τέσσερις ενότητες. Ως πρώτη ενότητα αποτελούν οι ερωτήσεις που εξετάζουν τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων. Πιο συγκεκριμένα εξετάζεται η ηλικία, η θέση εργασίας, η εκπαίδευση και τα έτη εργασίας. Στη συνέχεια, υπάρχουν ερωτήσεις που εξετάζουν την άποψη των συμμετεχόντων για τη σχέση εσωτερικού ελέγχου και απάτης. Τρίτος τομέας που διερευνάται αποτελεί η επιρροή της επιτροπής ελέγχου στον εσωτερικό

έλεγχου και κατά συνέπεια η επίδραση του στο φαινόμενο της απάτης. Τέλος, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια σειρά από ερωτήσεις σχετικά με την επιρροή των τεχνολογικών εξελίξεων στο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου και την απάτη.

3.4 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κύριος σκοπός της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των ανεξάρτητων μεταβλητών που επηρεάζουν τη δραστηριότητα του εσωτερικού ελέγχου και της απάτης. Συνεπώς η εξέταση των μεταβλητών που επηρεάζουν τον εσωτερικό έλεγχο και κατά συνέπεια τη σχέση του με την απάτη αποτελούν ζητήματα ζωτικής σημασίας για τη διεκπεραίωση της εργασίας. Επιπρόσθετοι στόχοι της εργασίας είναι:

1. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης τμήματος εσωτερικού ελέγχου στους οργανισμούς.
2. Μεταβλητές της επιτροπής ελέγχου που επηρεάζουν τον εσωτερικό έλεγχο .
3. Σύνδεση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου με την απάτη.
4. Ευθύνες του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.
5. Μεταβλητές που μπορούν να οδηγήσουν στην απάτη.
6. Μεταβλητές τεχνολογικών εξελίξεων που επηρεάζουν τις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου.
7. Τομείς του εσωτερικού ελέγχου που βελτιώνονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις.

3.5 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΤΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Η στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη φόρμα του Google Forms και το Excel, με τα οποία συλλέχθηκαν συγκεντρωτικά οι απαντήσεις του πλήθους. Πιο συγκεκριμένα οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων συγκεντρώθηκαν σε μορφή υπολογιστικού φύλου Excel εξάγοντας δεδομένα τόσο υπό τη μορφή γραφημάτων όσο και υπό τη μορφή πινάκων, μέσω των οποίων διεξήχθησαν τα συμπεράσματα της έρευνας.

3.7 ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ

Οι ερωτηθέντες της έρευνας ήταν 61 άτομα, τα οποία αποτελούν στελέχη επιχειρήσεων και λογιστικών-φορολογικών γραφείων. Η διεξαγωγή της έρευνας πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2021 και η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω του Google Form. Χρησιμοποιήθηκε τυχαία δειγματοληψία για τη συλλογή των δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Ερώτημα 1 :

Το ερωτηματολόγιο της μελέτης απαρτίζεται από 15 ερωτήσεις, οι οποίες απαντήθηκαν από το δείγμα της έρευνας, το οποίο αποτελείται από 61 άτομα. Αρχικά θα περιγράψουν τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας.

Πιο συγκεκριμένα η ερώτηση 1 εξετάζει το φύλο των ερωτηθέντων, τα αποτελέσματα της οποίας φαίνονται ποσοτικά στον Πίνακα 1:

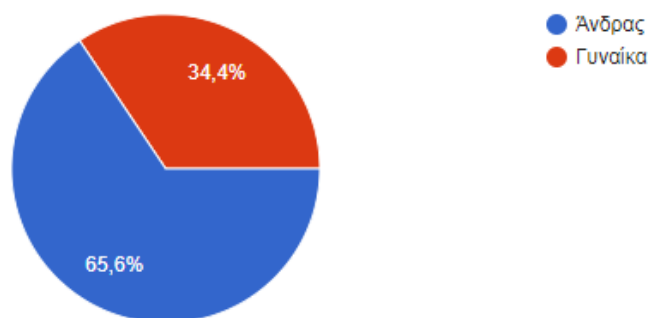
Φύλο	Πλήθος
Άνδρας	40
Γυναίκα	21

Πίνακας 1 : Φύλο πλήθους

Τα αποτελέσματα της ερώτησης 1 παρουσιάζονται ποσοστιαία στο Διάγραμμα 1:

1. Φύλο

61 απαντήσεις



Γράφημα 1 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με το φύλο

Σύμφωνα με τον πίνακα και με το διάγραμμα από το σύνολο των ερωτηθέντων 61 ατόμων, διαπιστώνεται ότι 65,6% είναι άνδρες και 34,4% είναι γυναίκες. Πιο συγκεκριμένα τα ποσοστά αυτά μεταφράζονται σε 40 άνδρες και 21 γυναίκες.

Ερώτημα 2 :

Η ερώτηση 2 ερευνά την ηλικία των ερωτηθέντων και τα αποτελέσματα της παρατίθενται στον Πίνακα 2 και στο Διάγραμμα 2:

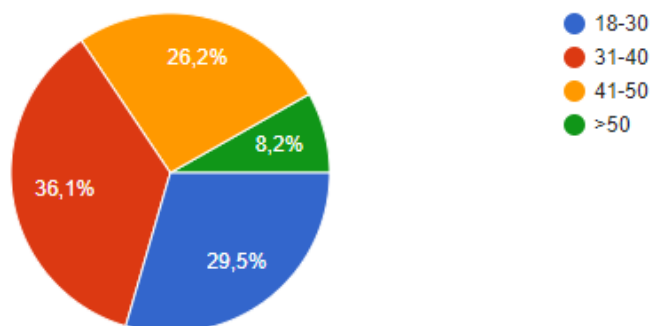
Εύρος Ηλικίας	Πλήθος
18-30	18
31-40	22
41-50	16
>50	5

Πίνακας 2 : Εύρος Ηλικίας

Στη συνέχεια ακολουθεί η ποσοστιαία απεικόνιση των απαντήσεων στο Διάγραμμα 2 :

2. Ηλικία

61 απαντήσεις



Γράφημα 2 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την ηλικία

Όσον αφορά την ηλικία των ατόμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, το μεγαλύτερο ποσοστό (36,1%) των ερωτηθέντων βρίσκονται στο διάστημα 31-40 ετών με πλήθος 22 ατόμων. Στη δεύτερη θέση με ποσοστό 29,5% και πλήθος 18 ατόμων βρίσκονται τα άτομα με ηλικία μεταξύ 18-30 ετών. Στην τρίτη θέση βρίσκονται οι ερωτηθέντες με ηλικία εντός του διαστήματος 41-50 έχοντας ποσοστό 26,2% και πλήθος 16 ατόμων. Τέλος, στην τελευταία θέση βρίσκονται τα άτομα με ηλικία μεγαλύτερη των 50 ετών με ποσοστό 8,2% και πλήθος 5 ατόμων.

Ερώτημα 3 :

Η ερώτηση 3 αναφέρεται στο επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων και τα ποσοτικά αποτελέσματα φαίνονται στον Πίνακα 3 :

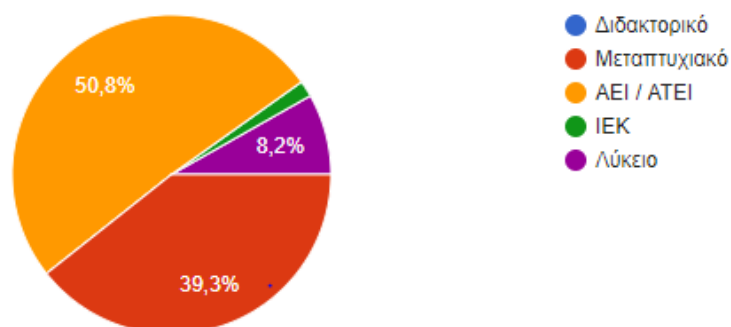
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Πλήθος
Λύκειο	5
ΙΕΚ	1
ΑΕΙ/ΑΤΕΙ	31
Μεταπτυχιακό	24
Διδακτορικό	0

Πίνακας 3 : Επίπεδο Εκπαίδευσης

Τα αποτελέσματα απεικονίζονται ποσοστιαία στο Διάγραμμα 3 :

3. Εκπαίδευση

61 απαντήσεις



Γράφημα 3 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης

Σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης του δείγματος, η πλειοψηφία με ποσοστό 50,8% και πλήθος ατόμων 31 είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ. Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι κάτοχοι μεταπτυχιακών σπουδών με ποσοστό 39,3% και πλήθος 24 ατόμων. Το 8,2% του δείγματος, δηλαδή 5 άτομα έχουν ολοκληρώσει μόνο τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μόλις 1 άτομο με ποσοστό 1,6% είναι απόφοιτος ΙΕΚ. Στο δείγμα δεν υπάρχει κανένας κάτοχος διδακτορικού τίτλου.

Ερώτημα 4 :

Η ερώτηση 4 διερευνά τη θέση εργασίας του πλήθους, τα αποτελέσματα της οποίας διατυπώνονται στον Πίνακα 4:

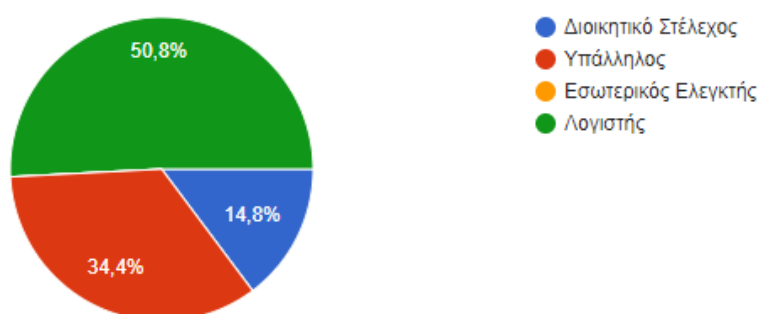
Θέση Εργασίας	Πλήθος
Διοικητικό Στέλεχος	9
Υπάλληλος	21
Εσωτερικός Ελεγκτής	0
Λογιστής	31

Πίνακας 4 : Θέση Εργασίας

Τα αποτελέσματα διατυπώνονται και ποσοστιαία στο Διάγραμμα 4:

4. Θέση Εργασίας

61 απαντήσεις



Γράφημα 4 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την θέση εργασίας

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος με 50,8% και πλήθος 31 άτομα έχουν θέση λογιστή, το 34,4% δηλαδή 21 άτομα είναι υπάλληλοι και το 14,8% δηλαδή 9 άτομα είναι διοικητικά στελέχη. Από τους 61 ερωτηθέντες κανένας δεν έχει θέση εσωτερικού ελεγκτή.

Ερώτημα 5 :

Η ερώτηση 5 εξετάζει τα έτη εργασίας των συμμετεχόντων του ερωτηματολογίου, τα αποτελέσματα της οποίας παρατίθενται στον Πίνακα 5:

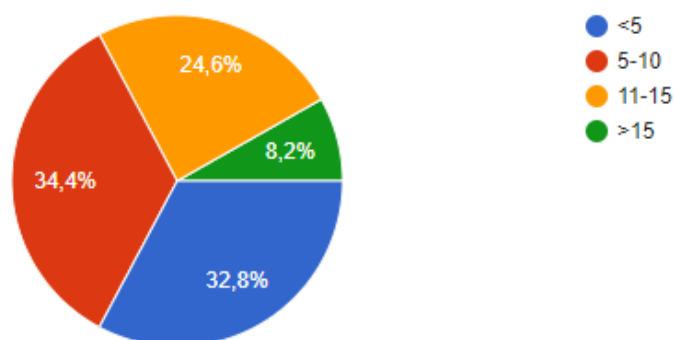
Έτη Εργασίας	Πλήθος ατόμων
<5	20
5-10	21
11-15	15
>15	5

Πίνακας 5 : Έτη Εργασίας

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και ποσοστιαία στο Διάγραμμα 5:

5. Έτη Εργασίας

61 απαντήσεις



Γράφημα 5 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με τα έτη εργασίας

Όπως προκύπτει από το ανωτέρω διάγραμμα η πλειοψηφία του δείγματος έχει προϋπηρεσία 5-10 έτη με ποσοστό 34,4%, το οποίο μεταφράζεται σε 21 άτομα. Με μικρή διαφορά από την πλειοψηφία, έχοντας ποσοστό 32,8% άρα 20 άτομα έχουν προϋπηρεσία μικρότερη των 5 ετών. Επίσης, 15 άτομα δηλαδή 24,6% των ερωτηθέντων έχουν προϋπηρεσία 11-15 έτη και τέλος 5 άτομα, τα οποία αποτελούν το 8,2% του δείγματος έχουν έτη εργασίας περισσότερο από 15 έτη.

Ερώτημα 6 :

Η ερώτηση 6 αναφέρεται στην κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης των ατόμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο και τα αποτελέσματα της ερώτησης αναγράφονται στον Πίνακα 6:

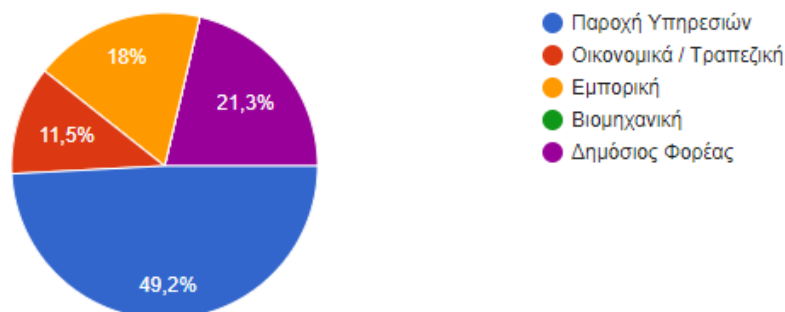
Κύρια Δραστηριότητα Επιχείρησης των Ερωτηθέντων	Πλήθος
Παροχή Υπηρεσιών	30
Οικονομικά / Τραπεζική	7
Εμπορική	11
Βιομηχανική	0
Δημόσιος Φορέας	13

Πίνακας 6 : Κύρια Δραστηριότητα Επιχείρησης των Ερωτηθέντων

Τα αποτελέσματα της ερώτησης 6 αναγράφονται και ποσοστιαία στο Διάγραμμα 6:

6. Κύρια Δραστηριότητα Επιχείρησης

61 απαντήσεις



Γράφημα 6 : Κατανομή του δείγματος ανάλογα με την κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης που απασχολούνται

Αναφορικά με την κύρια δραστηριότητα της επιχείρησης των ατόμων, όπως φαίνεται στο παραπάνω διάγραμμα το μεγαλύτερο ποσοστό με 49,2% (30 άτομα) απασχολείται σε οργανισμούς παροχής υπηρεσιών, το 21,3% (13 άτομα) εργάζεται σε δημόσιο φορέα, ακολουθούν οι εργαζόμενοι του εμπορικού κλάδου με ποσοστό 18% (11 άτομα). Με ποσοστό 11,5% (7 άτομα) το οποίο αποτελεί και το μικρότερο της ερώτησης απασχολούνται στον κλάδο των οικονομικών και της τραπεζικής. Αξίζει να σημειωθεί πως στο δείγμα δεν υπάρχει κανένα άτομο το οποίο εργάζεται στον βιομηχανικό κλάδο.

Ερώτημα 7 :

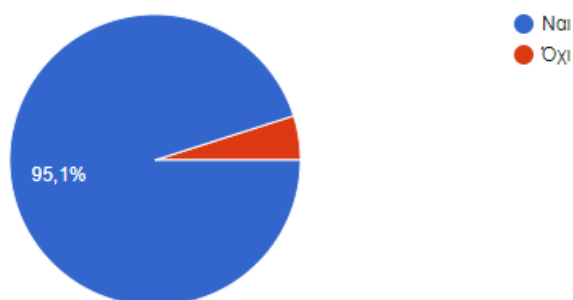
Η ερώτηση 7 πραγματεύεται την άποψη των ερωτηθέντων για την αναγκαιότητα της ύπαρξης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στους οργανισμούς. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται ποσοτικά στον Πίνακα 7:

Αναγκαιότητα Ύπαρξης Εσωτερικού Ελέγχου	Πλήθος
Ναι	58
Όχι	3

Πίνακας 7 : Αναγκαιότητα Ύπαρξης Εσωτερικού Ελέγχου

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται ποσοστιαία στο Διάγραμμα 7:

7. Θεωρείται αναγκαία την ύπαρξη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στους οργανισμούς ;
61 απαντήσεις



Γράφημα 7 : Αναγκαιότητα ύπαρξης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου

Είναι πασιφανές πως η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί αναγκαία την ύπαρξη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στους οργανισμούς, με ποσοστό 95,1% άρα πλήθος 58 ατόμων. Μόλις 3 άτομα, δηλαδή 4,9% δεν θεωρούν αναγκαία την ύπαρξη του τμήματος στις επιχειρήσεις.

Ερώτημα 8 :

Στην ερώτηση 8 οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν εάν γνωρίζουν σε ποιόν υποβάλλει πρώτα τις επίσημες εκθέσεις του ο εσωτερικός έλεγχος. Τα αποτελέσματα της ερώτησης διακρίνονται στον Πίνακα 8:

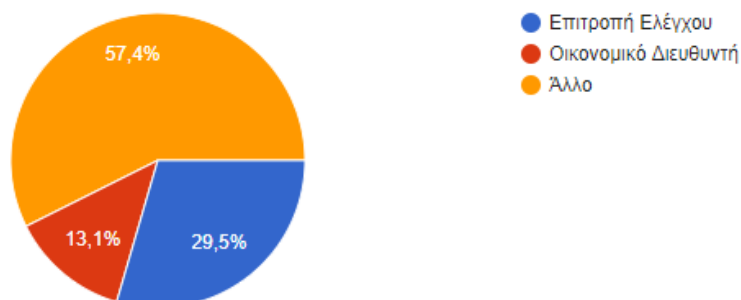
Τμήμα στο οποίο αναφέρεται ο Εσωτερικός Έλεγχος	Πλήθος
Επιτροπή Ελέγχου	18
Οικονομικό Διευθυντή	8
Άλλο	35

Πίνακας 8 :Τμήμα στο οποίο αναφέρεται ο Εσωτερικός Έλεγχος

Ποσοστιαία τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 8:

8. Σύμφωνα με την οργανωτική δομή της οντότητάς σας σε ποιόν υποβάλλει πρώτα τις επίσημες εκθέσεις του ο εσωτερικός έλεγχος ;

61 απαντήσεις



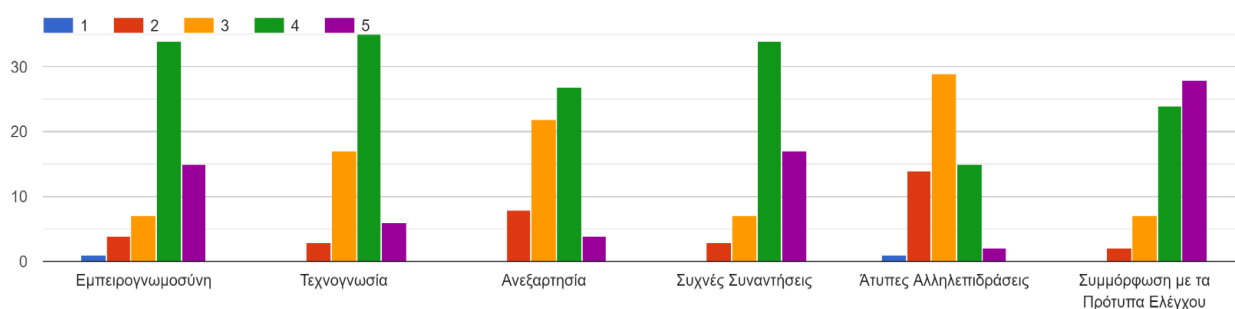
Γράφημα 8 : Τμήμα στο οποίο αναφέρεται ο εσωτερικός έλεγχος

Σύμφωνα με το ανωτέρω διάγραμμα το 57,4% (35 άτομα) έδωσαν την απάντηση «Άλλο», γεγονός που πιθανό να υποδηλώνει άγνοια των συμμετεχόντων για την αναφορά των επίσημων εκθέσεων του εσωτερικού ελέγχου. Το 29,5% (18 άτομα) του πλήθους απάντησε πως οι επίσημες εκθέσεις υποβάλλονται πρώτα στην Επιτροπή Ελέγχου και το 13,1% (8 άτομα) δηλώνει πως υποβάλλονται στον Οικονομικό Διευθυντή.

Ερώτημα 9 :

Στην ερώτηση 9 οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να βαθμολογήσουν με βάση την κλίμακα 1 έως 5 κατά πόσο θεωρούν ότι επηρεάζουν θετικά οι εξεταζόμενες μεταβλητές (οι οποίες εμφανίζονται στο παρακάτω διάγραμμα) της επιτροπής ελέγχου τον εσωτερικό έλεγχο. Τα αποτελέσματα της ερώτησης παρατίθενται στο Διάγραμμα 9 και στον Πίνακα 9:

9. Σε τι βαθμό πιστεύεται επηρεάζει θετικά το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου κάθε ένας από τους παρακάτω παράγοντες της επιτροπής ελέγχου :



Γράφημα 9 : Μεταβλητές επιτροπής ελέγχου που επηρεάζουν τον εσωτερικό έλεγχο

Ακολουθεί περιγραφική στατιστική για την ερώτηση του ερωτηματολογίου που ερευνά τον βαθμό θετικής επιρροής των παραπάνω παραγόντων της επιτροπής ελέγχου στο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα της ερώτησης παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 9. Ο αριθμός υποδηλώνει το πλήθος των ατόμων της κάθε απάντησης και στην παρένθεση υπάρχει το αντίστοιχο ποσοστό σε σχέση με το σύνολο των απαντήσεων.

	1 (Καθόλου)	2 (Μικρή Κλίμακα)	3 (Μέτρια Κλίμακα)	4 (Μεγάλη Κλίμακα)	5 (Πάρα Πολύ)
Εμπειρογνομosύνη	1 – (1,64%)	4 – (6,56%)	7 – (11,48%)	34 – (55,74%)	15 – (24,59%)
Τεχνογνωσία	0 – (0,00%)	3 – (4,92%)	17 – (27,87%)	35 – (57,38%)	6 – (9,84%)
Ανεξαρτησία	0 – (0,00%)	8 – (13,11%)	22 – (36,07%)	27 – (44,26%)	4 – (6,56%)
Συχνές Συναντήσεις	0 – (0,00%)	3 – (4,92%)	7 – (11,48%)	34 – (55,74%)	17 – (27,87%)
Άτυπες Αλληλεπιδράσεις	1 – (1,64%)	14 – (22,95%)	29 – (47,54%)	15 – (24,59%)	2 – (3,28%)
Συμμόρφωση με τα Πρότυπα Ελέγχου	0 – (0,00%)	2 – (3,28%)	7 – (11,48%)	24 – (39,34%)	28 – (45,90%)

Πίνακας 9 : Μεταβλητές επιτροπής ελέγχου που επηρεάζουν τον εσωτερικό έλεγχο

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του δείγματος, τα οποία παρουσιάζονται στον Πίνακα 9, διαπιστώνεται πως η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί ότι η εμπειρογνωμοσύνη επηρεάζει θετικά το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου σε αρκετά μεγάλο βαθμό, καθώς αθροιστικά το 80,33% έχει βαθμολογήσει με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και «Πάρα Πολύ (5)». Μόλις το 8,2% δεν θεωρεί πως η εμπειρογνωμοσύνη έχει θετικό αντίκτυπο στον εσωτερικό έλεγχο καθώς απάντησαν «Καθόλου (1)» και με «Μικρή Κλίμακα (2)» και το 11,48% των ερωτηθέντων πιστεύουν πως έχει «Μέτρια Κλίμακα (3)».

Όσον αφορά την τεχνογνωσία παρατηρούμαι ότι το πλήθος πιστεύει πως έχει μικρότερη επιρροή σε σχέση με την εμπειρογνωμοσύνη, καθώς το ποσοστό της «Μεγάλης Κλίμακας (4)» και «Πάρα Πολύ (5)» βρίσκεται στο 67,22% του δείγματος. Με «Μέτρια Κλίμακα (3)» βαθμολόγησε το 27,87% των συμμετεχόντων και με μόλις 4,92% βαθμολόγησε με «Μικρή Κλίμακα (2)». Κανένα άτομο δεν έβαλε το βαθμό 1 που σημαίνει Καθόλου επιρροή.

Στη συνέχεια περιγράφεται η επιρροή της ανεξαρτησίας της επιτροπής ελέγχου. Για τη μεταβλητή αυτή το 50,82% απάντησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και «Πάρα Πολύ (5)». Το 36,07% βαθμολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)» και το 13,11% με «Μικρή Κλίμακα (1)». Και σε αυτήν τη μεταβλητή δεν υπήρξε συμμετέχων που να απάντησε με «Καθόλου (1)» επιρροή.

Η επόμενη μεταβλητή που εξετάστηκε είναι οι συχνές συναντήσεις της επιτροπής ελέγχου και του εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με το δείγμα η μεταβλητή αυτή επηρεάζει θετικά το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου σε μεγάλο βαθμό, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία με ποσοστό 83,61% απάντησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και «Πάρα Πολύ (5)». Το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό με 11,48% βαθμολόγησε στην κλίμακα με «Μέτρια Κλίμακα (3)» και με πολύ μικρό ποσοστό της τάξεως 4,92% απάντησε με «Μικρή Κλίμακα (2)». Ούτε σε αυτήν τη μεταβλητή δεν εμφανίζεται η κλίμακα «Καθόλου (1)».

Ακολουθεί η αξιολόγηση των άτυπων αλληλεπιδράσεων. Στη μεταβλητή αυτή υπάρχει ποικιλομορφία απαντήσεων. Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό στον τομέα αυτό θεωρεί πως οι άτυπες αλληλεπιδράσεις έχουν μέτρια επιρροή καθώς το 47,54% βαθμολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)». Αθροιστικά με ποσοστό 27,87% απάντησαν με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και «Πάρα Πολύ (5)», αναλυτικά τον βαθμό 4 έβαλε το 24,59% και μόλις το 3,28% απάντησε με βαθμό 5. Τέλος, το 24,59% βαθμολόγησαν με «Καθόλου (1)» και με «Μικρή Κλίμακα (2)», συγκεκριμένα με βαθμό 1 απάντησε το 1,64% του δείγματος που αντιστοιχεί σε ένα άτομο.

Η τελευταία μεταβλητή που εξετάστηκε στην ερώτηση 9 είναι η συμμόρφωση της επιτροπής ελέγχου με τα Πρότυπα Ελέγχου. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων είναι εμφανές πως η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί πως η συμμόρφωση της επιτροπής ελέγχου με τα πρότυπα ελέγχου έχει θετική επιρροή στο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου. Συγκεκριμένα το 85,24% θεωρεί πως επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό, αφού αξιολόγησαν με «Μεγάλη Κλίμακα (4)»

και με «Πάρα Πολύ (5)». Το 11,48% των συμμετεχόντων θεωρεί πως η επιρροή βρίσκεται σε μέτριο βαθμό, καθώς βαθμολόγησε με 3 που σημαίνει «Μέτρια Κλίμακα» και μόλις 2 άτομα που αντιστοιχούν στο 3,28% του δείγματος απάντησε με «Μικρή Κλίμακα (2). Κανένας από το δείγμα δεν θεωρεί πως η συμμόρφωση με τα πρότυπα ελέγχου δεν επηρεάζει το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου.

Ερώτημα 10 :

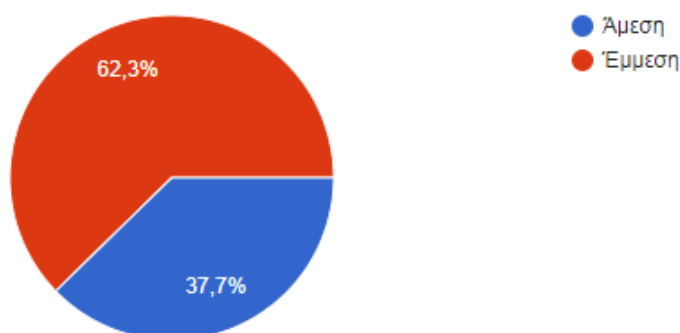
Η ερώτηση 10 παρουσιάζει τη γνώμη των συμμετεχόντων για τη σύνδεση του εσωτερικού ελέγχου με την απάτη. Πιο συγκεκριμένα εξετάζει αν η σύνδεση είναι έμμεση ή άμεση. Τα αποτελέσματα της ερώτησης παρατίθενται ποσοτικά στον Πίνακα 10:

Σύνδεση Εσωτερικού Ελέγχου κατά της Απάτης	Πλήθος
Άμεση	38
Έμμεση	23

Πίνακας 10 : Σύνδεση εσωτερικού ελέγχου κατά της απάτης

Ποσοστιαία οι απαντήσεις διατυπώνονται στο Διάγραμμα 10:

10. Θεωρείται ότι η σύνδεση του εσωτερικού ελέγχου κατά της απάτης είναι :
61 απαντήσεις



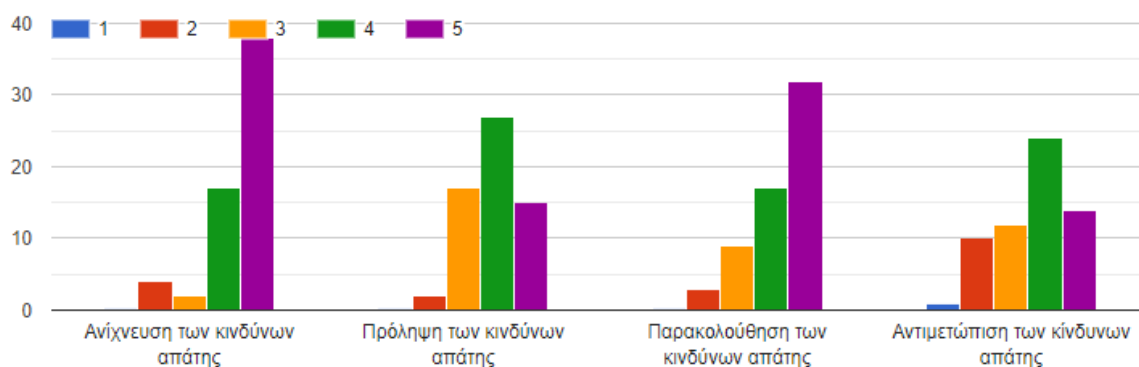
Γράφημα 10 : Σύνδεση εσωτερικού ελέγχου κατά της απάτης

Όπως προκύπτει από το παραπάνω διάγραμμα η πλειοψηφία με ποσοστό 62,3% που αντιστοιχεί σε 38 συμμετέχοντες πιστεύουν πως η σύνδεση του εσωτερικού ελέγχου με την απάτη είναι έμμεση. Το υπόλοιπο ποσοστό, δηλαδή το 37,7% θεωρεί πως η σχέση είναι άμεση.

Ερώτημα 11 :

Στην ερώτηση 11 διερευνάται ο βαθμός που οι ερωτηθέντες θεωρούν πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου κάθε μία από τις μεταβλητές που εμφανίζονται στο διάγραμμα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 11 και πιο αναλυτικά στον Πίνακα 11:

11. Σε ποιον βαθμό θεωρείται ότι είναι πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου οι παρακάτω παράγοντες ;



Γράφημα 11 : Μεταβλητές ευθύνης του εσωτερικού ελέγχου

Στη συνέχεια, υπάρχει περιγραφική στατιστική για την ερώτηση 11. Στον Πίνακα 11 αναγράφεται το πλήθος και τα αντίστοιχα ποσοστά για κάθε μεταβλητή ξεχωριστά με βάση την κλίμακα Likert.

	1 (Καθόλου)	2 (Μικρή Κλίμακα)	3 (Μέτρια Κλίμακα)	4 (Μεγάλη Κλίμακα)	5 (Πάρα Πολύ)
Ανίχνευση των κινδύνων απάτης	0 – (0,00%)	4 – (6,56%)	2 – (3,28%)	17 – (27,87%)	38 – (62,30%)
Πρόληψη των κινδύνων απάτης	0 – (0,00%)	2 – (3,28%)	17 – (27,87%)	27 – (44,26%)	15 – (24,59%)
Παρακολούθηση των κινδύνων απάτης	0 – (0,00%)	3 – (4,92%)	9 – (14,75%)	17 – (27,87%)	32 – (52,46%)
Αντιμετώπιση των κινδύνων απάτης	1 – (1,64%)	10 – (16,39%)	12 – (19,67%)	24 – (39,34%)	14 – (22,95%)

Πίνακας 11 : Μεταβλητές ευθύνης του εσωτερικού ελέγχου

Σύμφωνα με τον Πίνακα 11, διακρίνουμε πως η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί πως η ανίχνευση των κινδύνων απάτης αποτελεί μία από τις κύριες ευθύνες του εσωτερικού ελέγχου. Το γεγονός αυτό γίνεται εύκολα διακριτό, αφού το 90,17% του δείγματος βαθμολόγησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και με «Πάρα Πολύ (5)», ποσοστό που αντιστοιχεί σε 55 από τους 61 συμμετέχοντες. Δύο ερωτηθέντες και ποσοστιαία το 3,28% βαθμολόγησαν με «Μέτρια Κλίμακα (3)» και 4 άτομα δηλαδή 6,56% δεν θεωρούν πως η ανίχνευση των κινδύνων απάτης είναι ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου καθώς βαθμολόγησαν με «Μικρή Κλίμακα (2)». Στη μεταβλητή αυτή κανείς δεν έβαλε το βαθμό 1.

Η δεύτερη συνιστώσα που εξετάστηκε είναι η ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου ως προς την πρόληψη των κινδύνων απάτης. Το μεγαλύτερο ποσοστό με 68,85% του πλήθους, θεωρεί πως η πρόληψη των κινδύνων απάτης αποτελεί πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου. Ένα 27,87% του δείγματος έχει ουδέτερη άποψη ως προς την ευθύνη του τμήματος για τη συγκεκριμένη συνιστώσα, καθώς βαθμολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)». Μόλις 2 άτομα που αντικατοπτρίζει το 3,28% πιστεύει πως δεν είναι ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου. Ούτε σε αυτήν τη μεταβλητή υπήρξε συμμετέχων που να έβαλε τον βαθμό 1.

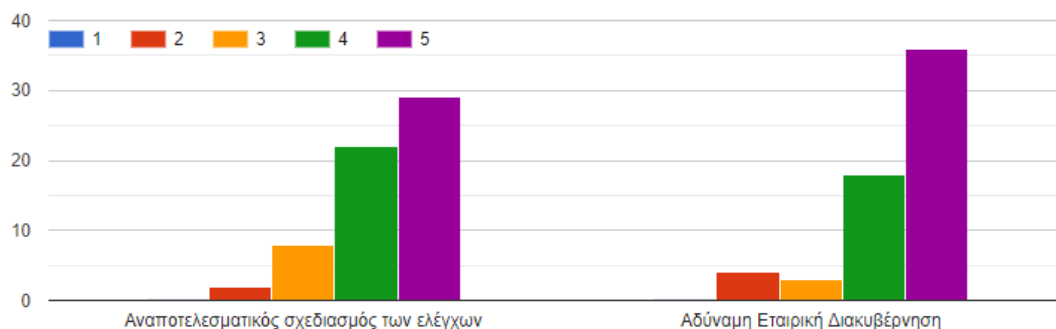
Η τρίτη κατά σειρά μεταβλητή της ερώτησης 11 που οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν είναι η ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου ως προς την παρακολούθηση των κινδύνων απάτης. Με βάση τις απαντήσεις διαπιστώνουμε ότι οι ερωτηθέντες πιστεύουν πως ο τομέας αυτός είναι ξεκάθαρα ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου, αφού αθροιστικά οι απαντήσεις με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και «Πάρα Πολύ (5)» συλλέγουν ποσοστό 80,33%. Ακολουθεί η «Μέτρια Κλίμακα (3)», την οποία επέλεξαν 9 συμμετέχοντες και αποτελούν το 14,75% του δείγματος. Επίσης, 3 από τους ερωτηθέντες θεωρούν ότι δεν υπάρχει ξεκάθαρη ευθύνη του τμήματος για τον τομέα αυτόν, καθώς αξιολόγησαν με «Μικρή Κλίμακα (2)». Καμία/Κανένας δεν θεωρεί πως δεν αποτελεί καθόλου ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου καθώς δεν υπήρξε απάντηση «Καθόλου (1)».

Τελευταίος τομέας είναι η ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου για την αντιμετώπιση των κινδύνων απάτης. Σε αυτή τη συνιστώσα το 62,29% επέλεξαν τον βαθμό 4 και 5, βαθμοί που αντιστοιχούν σε «Μεγάλη Κλίμακα» και σε «Πάρα Πολύ». Η «Μέτρια Κλίμακα (3)» συγκέντρωσε ποσοστό 19,67%, ενώ η «Μικρή Κλίμακα (2)» συγκέντρωσε 16,39% και μόλις ένα άτομο που αντιστοιχεί στο 1,64% του δείγματος βαθμολόγησε με «Καθόλου (1)».

Ερώτημα 12 :

Στην ερώτηση 12 οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να κρίνουν τις μεταβλητές που εμφανίζονται στο παρακάτω διάγραμμα σχετικά με τον βαθμό που μπορεί να οδηγήσουν σε απάτη. Τα αποτελέσματα σε πρώτη φάση παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 12 και αναλύονται στον Πίνακα 12.

12. Σε ποιο βαθμό θεωρείται ότι οι παρακάτω παράγοντες οδηγούν στην απάτη :



Γράφημα 12 : Μεταβλητές που οδηγούν στην απάτη

Από το διάγραμμα είναι εμφανές πως η πλειοψηφία έχει απαντήσει ότι τόσο ο αναποτελεσματικός σχεδιασμός των ελέγχων όσο και η αδύναμη εταιρική διακυβέρνηση αποτελούν μεταβλητές που οδηγούν σε μεγάλο βαθμό στην απάτη. Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφονται αναλυτικά τα ποσοστά και το πλήθος της κάθε επιλογής σχετικά με την κλίμακα Likert.

	1 (Καθόλου)	2 (Μικρή Κλίμακα)	3 (Μέτρια Κλίμακα)	4 (Μεγάλη Κλίμακα)	5 (Πάρα Πολύ)
Αναποτελεσματικός Σχεδιασμός των Ελέγχων	0 – (0,00%)	2 – (3,28%)	8 – (13,11%)	22 – (36,07%)	29 – (47,54%)
Αδύναμη Εταιρική Διακυβέρνηση	0 – (0,00%)	4 – (6,56%)	3 – (4,92%)	18 – (29,51%)	36 – (59,02%)

Πίνακας 12 : Μεταβλητές που οδηγούν στην απάτη

Με βάση τον Πίνακα 12 διαπιστώνουμε πως κανείς από τους ερωτηθέντες δεν θεωρεί πως και οι δύο μεταβλητές δεν αποτελούν ευκαιρία για διάπραξη απάτης ή κατάχρησης. Πιο συγκεκριμένα δεν υπάρχει καμία αξιολόγηση με τον βαθμό 1. Σε αντίθεση με αυτήν την άποψη το 47,54% του δείγματος απάντησε στην κλίμακα με «Πάρα Πολύ (5)», δηλαδή θεωρεί πως ο αναποτελεσματικός σχεδιασμός των ελέγχων είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε απάτη. Για την ίδια μεταβλητή με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» αξιολόγησε το 36,07%, με «Μέτρια Κλίμακα (3)»

απάντησε το 13,11% και με 3,28% αξιολόγησε με «Μικρή Κλίμακα (2)». Όσον αφορά την αδύναμη εταιρική διακυβέρνηση η πλειοψηφία του δείγματος με ποσοστό 59,02% βαθμολόγησε με «Πάρα Πολύ (5)» και ακολουθεί με ποσοστό 29,51% το πλήθος που αξιολόγησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)». Στη συνέχεια το 4,92% έχει ουδέτερη γνώμη καθώς απάντησε στην κλίμακα με «Μέτρια Κλίμακα (3)». Μόλις 4 συμμετέχοντες, οι οποίοι αποτελούν το 6,56% των ερωτηθέντων κρίνουν πως η αδύναμη εταιρική διακυβέρνηση δεν αποτελεί ευκαιρία για απάτη, αφού αξιολόγησε με «Μικρή Κλίμακα (2)».

Ερώτημα 13 :

Στην ερώτηση 13 οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το βαθμό ανταπόκρισης του εσωτερικού ελέγχου (εντός των οργανισμών τους) σχετικά με τις τεχνολογικές εξελίξεις. Τα αποτελέσματα των απαντήσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 13:

Ανταπόκριση του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου στις τεχνολογικές εξελίξεις (κλίμακα Likert)	Πλήθος
1 (Πολύ Λίγο)	3
2 (Λίγο)	11
3 (Μέτριο Βαθμό)	21
4 (Πολύ)	25
5 (Πάρα Πολύ)	1

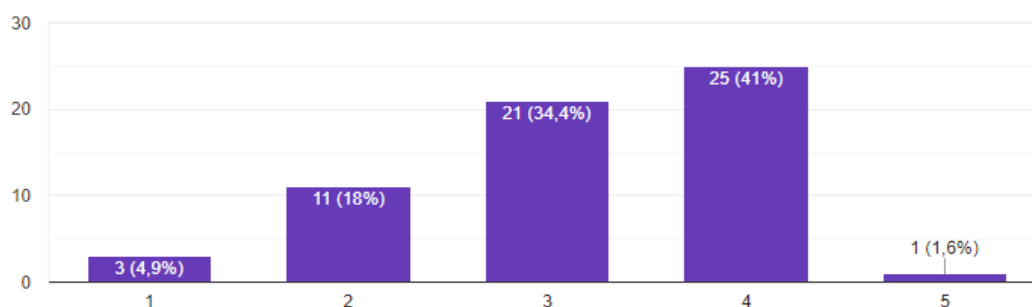
Πίνακας 13 : Ανταπόκριση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις τεχνολογικές εξελίξεις

Ποσοστιαία τα αποτελέσματα απεικονίζονται στο Διάγραμμα 13:

13. Σε ποιον βαθμό θεωρείται πως το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου στον οργανισμό σας ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές εξελίξεις ;



61 απαντήσεις



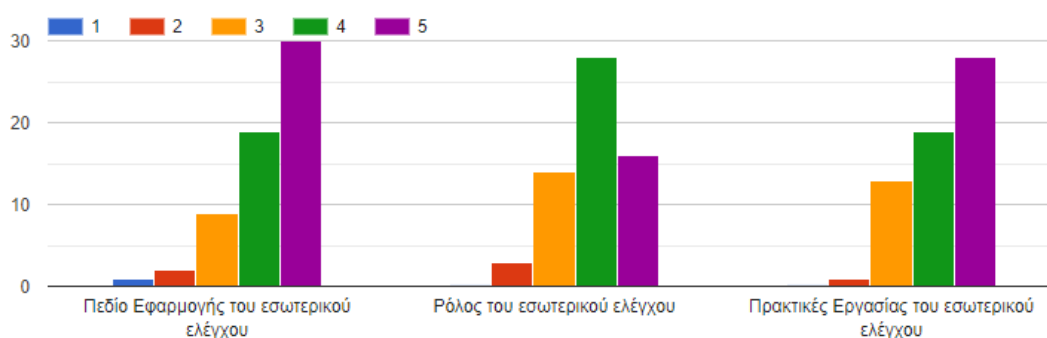
Γράφημα 13 : Ανταπόκριση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στις τεχνολογικές εξελίξεις

Σύμφωνα με τα δεδομένα του διαγράμματος παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, έχοντας ποσοστό 41%, βαθμολόγησε με 4 (Πολύ) την ανταπόκριση του εσωτερικού ελέγχου στις τεχνολογικές εξελίξεις. Ακολουθεί με 34,4% το πλήθος με αξιολόγηση 3 (Μέτριο βαθμό) και με 18% οι συμμετέχοντες που απάντησαν με 2 (Λίγο). Οι απαντήσεις με βαθμό 1 (Πολύ Λίγο) και 5 (Πάρα Πολύ) βρίσκονται σε πολύ χαμηλά ποσοστά με τιμές 4,9% και 1,6% αντίστοιχα.

Ερώτημα 14 :

Στην ερώτηση 14 δόθηκαν ορισμένες λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου και οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν κατά πόσο αυτές οι λειτουργίες επηρεάζονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Τα αποτελέσματα της ερώτησης παρατίθενται στο Διάγραμμα 14 και αναλυτικότερα στον Πίνακα 14.

14. Σε ποιο βαθμό θεωρείται ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις επηρεάζουν τις παρακάτω λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου ;



Γράφημα 14 : Επιρροή τεχνολογικών εξελίξεων στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου

Παρατηρώντας το διάγραμμα είναι διακριτό πως το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος απάντησε με μεγάλο βαθμό, πιο συγκεκριμένα με βαθμό 4 και 5. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται πιο αναλυτικά στον πίνακα 14 που ακολουθεί, ο οποίος είναι κατασκευασμένος με βάση την κλίμακα Likert 1 έως 5.

	1 (Καθόλου)	2 (Μικρή Κλίμακα)	3 (Μέτρια Κλίμακα)	4 (Μεγάλη Κλίμακα)	5 (Πάρα Πολύ)
Πεδίο Εφαρμογής του	1 – (1,64%)	2 – (3,28%)	9 – (14,75%)	19 – (31,15%)	30 – (49,18%)

Εσωτερικού Ελέγχου					
Ρόλος του Εσωτερικού Ελέγχου	0 – (0,00%)	3 – (4,92%)	14 (22,95%)	28 (45,90%)	16 (26,23%)
Πρακτικές Εργασίας του Εσωτερικού Ελέγχου	0 – (0,00%)	1 – (1,64%)	13 (21,31%)	19 (31,15%)	28 (45,90%)

Πίνακας 14 : Επιρροή εξελίξεων στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου

Στον πίνακα 14 η πρώτη μεταβλητή του εσωτερικού ελέγχου που εξετάζεται για το αν έχει επηρεαστεί από τις τεχνολογικές εξελίξεις είναι το πεδίο εφαρμογής του τμήματος. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα το 80,33% του πλήθους θεωρεί πως το πεδίο εφαρμογής επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό, εφόσον απάντησαν με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και με «Πάρα Πολύ (5)» στην κλίμακα που υπήρχε στο ερωτηματολόγιο. Το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό με 17,75% του δείγματος βαθμολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)». Τέλος, μόλις 3 συμμετέχοντες θεωρούν πως το πεδίο εφαρμογής δεν επηρεάζεται από τις τεχνολογικές εξελίξεις απαντώντας με «Μικρή Κλίμακα (2)» και με «Καθόλου (1)», με 3,28% και 1,64% αντίστοιχα.

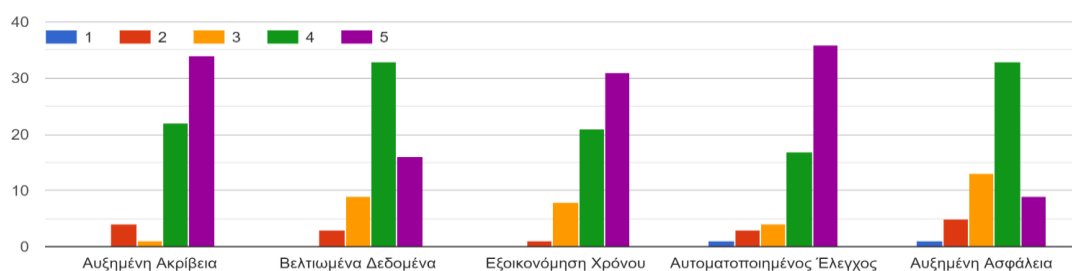
Η δεύτερη μεταβλητή που εξετάστηκε είναι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου. Στη μεταβλητή αυτή η πλειοψηφία θεωρεί ότι επηρεάζεται με μικρότερα ποσοστά από το πεδίο εφαρμογής. Συγκεκριμένα το 72,13% αξιολόγησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και με «Πάρα Πολύ (5)», το 22,95% με «Μέτρια Κλίμακα (3)» και το 4,92% με «Μικρή Κλίμακα (2)». Για αυτήν τη μεταβλητή κανείς από το σύνολο του δείγματος δεν θεωρεί πως δεν επηρεάζεται στο ελάχιστο ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου από τις τεχνολογικές εξελίξεις.

Η τρίτη και τελευταία μεταβλητή που οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν είναι οι πρακτικές εργασίας του εσωτερικού ελέγχου. Για τις πρακτικές εργασίας οι απαντήσεις δείχνουν πως το 77,05% θεωρεί πως επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό, καθώς το 45,90% βαθμολόγησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και το 31,15% με «Πάρα Πολύ (5)». Με «Μέτρια Κλίμακα (3)» βαθμολόγησε το 21,31% και με «Μικρή Κλίμακα (2)» το 1,64% που αντιστοιχεί σε έναν συμμετέχοντα. Και σε αυτήν τη μεταβλητή δεν υπήρξε απάντηση «Καθόλου (1)».

Ερώτημα 15 :

Στην τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου (ερώτηση 15), οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το βαθμό που πιστεύουν πως η ψηφιοποίηση έχει θετικό αντίκτυπο στις μεταβλητές που εμφανίζονται στο διάγραμμα και στον πίνακα που ακολουθεί. Τα αποτελέσματα της ερώτησης παρατίθενται στο Διάγραμμα 15 και αναλυτικότερα στον Πίνακα 15.

15. Σε ποιο βαθμό θεωρείται πως η ψηφιοποίηση έχει θετικό αντίκτυπο στους παρακάτω παράγοντες του εσωτερικού ελέγχου ;



Γράφημα 15 : Μεταβλητές του εσωτερικού ελέγχου που επηρεάζονται από την ψηφιοποίηση

Παρατηρούμε στο διάγραμμα πως σε συνολική εικόνα η ψηφιοποίηση έχει θετικό αντίκτυπο στο τμήμα του εσωτερικού ελέγχου, καθώς στις πέντε μεταβλητές οι περισσότερες απαντήσεις εμφανίζονται με βαθμό 4 και 5, γεγονός που κάνει εμφανές ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος θεωρεί ότι η ψηφιοποίηση επηρεάζει θετικά τον εσωτερικό έλεγχο.

Στη συνέχεια ακολουθεί περιγραφή του Πίνακα 15.

	1 (Καθόλου)	2 (Μικρή Κλίμακα)	3 (Μέτρια Κλίμακα)	4 (Μεγάλη Κλίμακα)	5 (Πάρα Πολύ)
Αυξημένη Ακρίβεια	0 – (0,00%)	4 – (6,56%)	1 – (1,64%)	22 – (36,07%)	34 – (55,74%)
Βελτιωμένα Δεδομένα	0 – (0,00%)	3 – (4,92%)	9 – (14,75%)	33 – (54,10%)	16 – (26,23%)
Εξοικονόμηση Χρόνου	0 – (0,00%)	1 – (1,64%)	8 – (13,11%)	21 – (34,43%)	31 – (50,82%)
Αυτοματοποιημένος Έλεγχος	1 – (1,64%)	3 – (4,92%)	4 – (6,56%)	17 – (27,87%)	36 – (59,02%)
Αυξημένη Ασφάλεια	1 – (1,64%)	5 – (8,20%)	13 – (21,31%)	33 – (54,10%)	9 – (14,75%)

Πίνακας 15 : Μεταβλητές του εσωτερικού ελέγχου που επηρεάζονται από την ψηφιοποίηση

Στον Πίνακα 15 η πρώτη συνιστώσα που οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν είναι ο βαθμός που η ψηφιοποίηση οδηγεί στην αυξημένη ακρίβεια του εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα παρατηρούμε πως η συντριπτική πλειοψηφία πιστεύει πως η ψηφιοποίηση οδηγεί σε αυξημένη ακρίβεια, καθώς αθροιστικά η «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και το «Πάρα Πολύ (5)» συγκεντρώνουν το 91,81% του δείγματος. Ουδέτερη γνώμη για την επιρροή στην ακρίβεια του ελέγχου κράτησε μόλις 1 άτομο, το οποίο κατέχει το 1,64% του πλήθους, δεδομένου ότι βαθμολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)».

Η δεύτερη μεταβλητή που εξετάστηκε είναι τα δεδομένα του ελέγχου, πιο συγκεκριμένα οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το βαθμό που η ψηφιοποίηση βελτιώνει τα δεδομένα ελέγχου. Σύμφωνα με τις απαντήσεις, οι οποίες φαίνονται αναλυτικά στον Πίνακα 15, το 54,10% βαθμολόγησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και το 26,23% με «Πάρα Πολύ (5)», στοιχεία που δείχνουν πως το πλήθος θεωρεί ότι η ψηφιοποίηση βοηθά στη βελτίωση δεδομένων. Το 14,75% αξιολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)» και μόλις το 4,92% με «Μικρή Κλίμακα (2)». Στη μεταβλητή αυτή δεν υπήρξε βαθμολόγηση με «Καθόλου (1)».

Η επόμενη και τρίτη κατά σειρά συνιστώσα αποτελεί ο χρόνος, συγκεκριμένα κατά πόσο η ψηφιοποίηση εξοικονομεί χρόνο στον έλεγχο. Αθροιστικά στην κλίμακα οι απαντήσεις με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και «Πάρα Πολύ (5)» συγκέντρωσαν 85,25%, που σημαίνει πως η πλειοψηφία του δείγματος πιστεύει πως υπάρχει εξοικονόμηση χρόνου με την τεχνολογική εξέλιξη. Το 13,11% αξιολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)», κρατώντας ουδέτερη άποψη και τέλος το 1,64%% βαθμολόγησε με «Μικρή Κλίμακα (2)». Κανείς από το δείγμα δεν βαθμολόγησε με 1 που αντιστοιχεί στην κλίμακα με την επιλογή «Καθόλου».

Στη συνέχεια οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν κατά πόσο η ψηφιοποίηση οδηγεί σε αυτοματοποιημένο έλεγχο, αποφεύγοντας τη χειρωνακτική εργασία. Η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί πως η ψηφιοποίηση οδηγεί σε αυτοματοποιημένο έλεγχο, καθώς το 86,89% του δείγματος απάντησε στην κλίμακα με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και με «Πάρα Πολύ (5)». Αθροιστικά το 6,56% δεν θεωρεί πως υπάρχει αυτοματοποίηση του ελέγχου, αφού αξιολόγησαν με «Μικρή Κλίμακα (2)» και με «Καθόλου (1)». Με το ίδιο ποσοστό, δηλαδή 6,56% του δείγματος υπήρξαν και οι απαντήσεις με «Μέτρια Κλίμακα (3)».

Η τελευταία συνιστώσα της ερώτησης, η οποία αποτελεί και η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου, εξετάζει τον βαθμό που η ψηφιοποίηση αυξάνει την ασφάλεια στον έλεγχο. Στη συνιστώσα αυτή το 54,10% απάντησε με «Μεγάλη Κλίμακα (4)» και 14,75% με «Πάρα Πολύ (5)». Στη συνέχεια το 21,31% αξιολόγησε με «Μέτρια Κλίμακα (3)». Τέλος, υπήρξε και ποσοστό που δεν θεωρεί πως υπάρχει αύξηση της ασφάλειας λόγω της ψηφιοποίησης, το ποσοστό αυτό είναι αθροιστικά από τις κλίμακες «Μικρή Κλίμακα (2)» και «Καθόλου (1)» είναι 9,84%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει ζωτική σημασία για την ομαλή λειτουργία των οντοτήτων, αυτό φαίνεται και από τα αποτελέσματα της έρευνας, αφού η συντριπτική πλειοψηφία και συγκεκριμένα το 95,1% του δείγματος θεωρεί αναγκαία την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις. Δεν περνά απαρατήρητο από τους οργανισμούς πως η ομαλή λειτουργία των οντοτήτων συνδέεται άμεσα και έμμεσα με τα φαινόμενα απάτης.

Όπως αποδείχθηκε από την έρευνα ο αναποτελεσματικός σχεδιασμός των ελέγχων και η αδύναμη εταιρική διακυβέρνηση αποτελούν τις κυριότερες μεταβλητές εμφάνισης ατασθαλιών και φαινομένων απάτης στις επιχειρήσεις. Το συγκεκριμένο συμπέρασμα επισημαίνεται και στις εκθέσεις της ΠΑ (2019). Επίσης, από τα αποτελέσματα της μελέτης και σύμφωνα με την πλειοψηφία των συμμετεχόντων του ερωτηματολογίου (62,3% του δείγματος) διαφαίνεται πως η σχέση ανάμεσα στον εσωτερικό έλεγχο και την απάτη είναι έμμεση. Φανερόνεται λοιπόν πως κύρια αρμοδιότητα του εσωτερικού ελέγχου δεν αποτελεί η άμεση αντιμετώπιση της απάτης αλλά όπως αναφέρουν και οι Moyes and Baker (1995) βασικές λειτουργίες του τμήματος είναι η αξιολόγηση των ελέγχων του οργανισμού, η αναφορά αυτών στη διοίκηση και η σύνταξη εκθέσεων ελέγχου προκειμένου να βελτιωθούν οι δραστηριότητες, να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν τυχόν απάτες και ατασθαλίες. Πιο αναλυτικά σημειώνεται πως η αποστολή του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή ‘βοήθειας’ στις διοικήσεις για την πρόληψη, αξιολόγηση και αντιμετώπιση όλων των πιθανών κινδύνων που μπορεί να οδηγήσουν σε φαινόμενα απάτης. Οι λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου αφορούν όλες τις λειτουργίες των οργανισμών. Πιο αναλυτικά έχει επίδραση στην τήρηση των κανόνων, στην κατάρτιση λογιστικών εκθέσεων, στην εφαρμογή της νομοθεσίας, στην αξιοποίηση των πόρων κτλ. Πιο συγκεκριμένα αξιολογεί τις λειτουργίες του κάθε τμήματος και εντοπίζει τυχόν αδυναμίες, ατασθαλίες ή ελλείψεις. Επιπρόσθετα, βάση της έρευνας συμπεραίνουμε πως πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου είναι αδιαμφισβήτητα η ανίχνευση των κινδύνων απάτης και η παρακολούθηση αυτών των κινδύνων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα θεωρείται ευθύνη του τμήματος και η πρόληψη των κινδύνων απάτης καθώς και η αντιμετώπιση αυτών, παράυτα τα αποτελέσματα εμφανίζουν μεγαλύτερη διακύμανση από τις δύο προηγούμενες μεταβλητές, γεγονός που φανερώνει πως πιθανόν να μην το θεωρούν πρωταρχική ευθύνη του τμήματος. Με το ίδιο θέμα ασχολήθηκε και ο Westhausen (2017), ο οποίος με βάση την έρευνα του κατέληξε στο συμπέρασμα πως πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου αποτελούν

και οι τέσσερις μεταβλητές που αναφέρθηκαν παραπάνω, δίχως τη διάκριση που παρατηρήθηκε στην παρούσα μελέτη.

Στη συνέχεια, εξετάστηκε η συνάφεια μεταξύ εσωτερικού ελέγχου και επιτροπής ελέγχου και διαπιστώθηκε πως όταν τα μέλη της επιτροπής ελέγχου διακατέχονται από την κατάλληλη εμπειρία, τεχνογνωσία, όταν συμμορφώνονται με τα πρότυπα ελέγχου και όταν πραγματοποιούν συχνές συναντήσεις έχουν θετική επίδραση στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Επιπρόσθετα, εξετάστηκαν και οι μεταβλητές ανεξαρτησία και άτυπες αλληλεπιδράσεις των μελών και διαπιστώθηκε πως και οι δύο αυτές μεταβλητές φαίνεται να επιδρούν θετικά στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, παρόλα αυτά η εικόνα τους σύμφωνα με τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου δεν είναι ξεκάθαρη. Πιθανοί λόγοι εμφάνισης μεγάλης διασποράς στις απαντήσεις και σημείωση της Μικρής και Μεσαίας Κλίμακας (γεγονός που δεν προσδίδει πλήρη συμφωνία για θετική επίδραση των παραγόντων) πιθανόν να είναι το καθεστώς της χώρας, η αλλαγή του περιβάλλοντος στους οργανισμούς κυρίως με την εξέλιξη της τεχνολογίας ή μη κατάλληλο και ευνοϊκό κλίμα στις οντότητες που εργάζονται οι συμμετέχοντες στο ερωτηματολόγιο. Σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας οι Zama and Sarens (2013) είχαν καταλήξει πως οι άτυπες αλληλεπιδράσεις των μελών επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό και βελτιώνουν την ποιότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.

Στο τελευταίο κομμάτι της έρευνας εξετάστηκε η επιρροή του εσωτερικού ελέγχου από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του δείγματος οι οργανισμοί έχουν κατανοήσει τη σημασία της ψηφιοποίησης του εσωτερικού ελέγχου και προσαρμόζονται σε ικανοποιητικό βαθμό με τις τεχνολογικές εξελίξεις. Στο στάδιο αυτό αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με την έρευνα της PWC (2018) ο εσωτερικός έλεγχος δεν ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές προσδοκίες. Αυτό φαίνεται πως με την πάροδο των ετών αλλάζει. Μέσω της ψηφιοποίησης του περιβάλλοντος των οργανισμών, συμπεριλαμβανομένου του τμήματος εσωτερικού ελέγχου επιτυγχάνεται καλύτερη αξιοποίηση των ευκαιριών, καλύτερη πρόληψη και αντιμετώπιση πιθανών κινδύνων που μπορεί να οδηγήσουν σε ατασθαλίες και φαινόμενα απάτης. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε πως οι τεχνολογικές εξελίξεις ασκούν πλήρη επιρροή στο πεδίο εφαρμογής και στις πρακτικές εργασίας του εσωτερικού ελέγχου, καθώς και σε αρκετά μεγάλο βαθμό επηρεάζουν και στο ρόλο του. Στο ίδιο συμπέρασμα είχαν καταλήξει και οι Betti and Sarens (2020) διευκρινίζοντας πως ο σχεδιασμός του τμήματος πρέπει να γίνεται πιο ευέλικτος και ο ρόλος του να είναι κυρίως συμβουλευτικός. Τέλος, από τη μελέτη διαπιστώθηκε πως η ψηφιοποίηση στο περιβάλλον των οντοτήτων, συνεπώς και του εσωτερικού ελέγχου προσφέρει αυξημένη ακρίβεια στους ελέγχους, αυτοματοποιεί τις διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου και εξοικονομεί χρόνο. Επιπλέον, αποδείχθηκε ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις βελτιώνουν τα δεδομένα που χρησιμοποιεί ο

εσωτερικός έλεγχος και παρέχει αυξημένη ασφάλεια, παρόλα αυτά η εικόνα των αποτελεσμάτων δεν είναι ξεκάθαρη δεδομένου ότι η διασπορά σε αυτές τις δύο μεταβλητές είναι μεγαλύτερη από τις υπόλοιπες και δεν υπάρχουν αρκετές απαντήσεις με «Πάρα Πολύ». Οπότε οι δύο αυτές μεταβλητές δεν θεωρούνται από τους συμμετέχοντες τόσο σημαντικές όσο οι υπόλοιπες και θεωρείται ότι δεν αντιπροσωπεύουν πλήρως τη θετική επίδραση τους με τον εσωτερικό έλεγχο. Με το ίδιο θέμα ασχολήθηκε ο Moorthy (2011) δίχως να διευκρινίζει τις παραπάνω λεπτομέρειες. Δεδομένου ότι έχουν περάσει αρκετά χρόνια η σημασία της κάθε μεταβλητής αλλάζει και αυτό φαίνεται από με τις απαντήσεις των δύο μεταβλητών που αναφέρθηκαν παραπάνω. Ο Moorthy (2011) και η ΠΑ (2015) προσθέτουν πως η ψηφιοποίηση προσφέρει και βελτιωμένη διαφάνεια, βελτιωμένη αναφορά, καλύτερη διαχείριση της γνώσης και ευκολότερη αναζήτηση.

5.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα συμπεράσματα της έρευνας θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν με ορισμένους περιορισμούς που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της εμπειρικής έρευνας. Αξίζει να σημειωθεί πως η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας SARS Cov2, περίσταση που οδήγησε στην αναγκαστική έρευνα μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο λόγω της ανωνυμίας μειώνει την αξιοπιστία και εγκυρότητα των αποτελεσμάτων, καθώς δεν υπάρχει πλήρη γνώση για το αν απαντήθηκαν από τα άτομα στα οποία στάλθηκε το ερωτηματολόγιο. Επίσης, κατά τη διάρκεια της πανδημίας οι συνθήκες και τα δεδομένα εργασίας εντός και εκτός των οντοτήτων επηρεάστηκαν και διαφοροποιήθηκαν, επηρεάζοντας συγχρόνως και τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Κατά συνέπεια πιθανό να υπάρξει σύγχυση στα δεδομένα της έρευνας. Δεν περνά απαρατήρητο πως αρκετά μεγάλο υπήρξε το ποσοστό των ατόμων που αγνόησαν το ερωτηματολόγιο, περίσταση που οδήγησε σε περιορισμένο αριθμό απαντημένων ερωτηματολογίων (61 απαντημένα ερωτηματολόγια). Το μικρό ποσοστό ανταπόκρισης ήταν αναμενόμενο και για αυτόν το λόγο δημιουργήθηκε ένα αρκετά σύντομο ερωτηματολόγιο, γεγονός που συνεπάγεται περιορισμένα δεδομένα δίχως διευκρινίσεις και λεπτομέρειες. Το σύντομο ερωτηματολόγιο αποσκοπούσε στην εξοικονόμηση χρόνου για τους συμμετέχοντες στην έρευνα, προκειμένου να προσελκύσει όσο το δυνατόν περισσότερο πλήθος. Επόμενος, περιορισμός που εντοπίστηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας είναι πως οι ερωτηθέντες διατυπώνουν την άποψη τους, δηλαδή το πως οι ίδιοι αντιλαμβάνονται τα δεδομένα, η οποία όμως πιθανόν να αποκλίνει από την πραγματικότητα. Τέλος, αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός πως στην παρούσα έρευνα υπήρξε μεγάλο ποσοστό απαντήσεων με «Μέτρια Κλίμακα», δεδομένο που υποδηλώνει άγνοια, αναποφασιστικότητα

ή αδιαφορία των ερωτηθέντων, οδηγώντας την έρευνα σε ανακρίβειες επηρεάζοντας την αξιοπιστία και εγκυρότητα των αποτελεσμάτων.

5.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΕΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ/ΜΕΛΕΤΕΣ

Η παρούσα έρευνα μελέτησε ορισμένες μεταβλητές ανάμεσα στη σχέση εσωτερικού ελέγχου και του φαινομένου της απάτης έχοντας διάφορους περιορισμούς, η πλειοψηφία των οποίων αναφέρθηκε παραπάνω. Στο σημείο αυτό θα αναφερθούν ορισμένες προτάσεις για μελλοντικές έρευνες ή μελέτες στον τομέα αυτό. Αρχικά, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθεί έρευνα σε περιόδους δίχως την παρουσία πανδημίας, καθώς ήταν ο σημαντικότερος περιορισμός που αντιμετωπίσαμε. Στη συνέχεια, είναι επιθυμητό να μελετηθούν και επιπρόσθετοι παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την βασική σχέση εσωτερικού ελέγχου και απάτης, προκειμένου να υπάρξει όσον το δυνατό καλύτερη εικόνα για τα δεδομένα. Επίσης, θα βοηθούσε σε αρκετά μεγάλο βαθμό να πραγματοποιηθεί έρευνα σε άτομα που έχουν εμπλακεί με φαινόμενα απάτης σε οργανισμούς και έχοντας διοικητική θέση ή θέση στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου, προκειμένου να παρουσιαστούν πιο έγκυρα και έμπιστα δεδομένα. Τέλος, θα βοηθούσε αν η μελλοντική έρευνα διερευνούσε και τις απόψεις εξωτερικών ελεγκτών τόσο για τον εσωτερικό έλεγχο όσο και για τα φαινόμενα απάτης, καθώς και τη συσχέτιση αυτών των δύο. Προτείνεται να υπάρξει και έρευνα σε εξωτερικούς συμβούλους που εξειδικεύονται στον εσωτερικό έλεγχο για πιο έγκυρες και έμπιστες πληροφορίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καζαντζής, Ι.Χ. (2006) «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», εκδόσεις: Business Plus A.E., Πειραιάς.
- Νεγκάκης Χ. και Ταχυνάκης Π. (2013) «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου», εκδόσεις : Διπλογραφία, Αθήνα.
- Παπαστάθης Π. (2014) «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος (Internal Audit) και η Πρακτική Εφαρμογή του» εκδόσεις : Παπαστάθης Π. Αθήνα.
- Τσακλαγκάνος Α. και Σπάθης Χ. (2015) «Ελεγκτική», εκδόσεις : Αφοί Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη.
- Φίλος Γ. (2004) «Σύστημα εσωτερικού ελέγχου επιχειρήσεων», εκδόσεις : IQ Group, Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abbott, L. J., Parker, S., & Peters, G. F. (2010). Serving two masters: The association between audit committee internal audit oversight and internal audit activities. *Accounting Horizons*, 24(1), 1-24.
- Aghghaleh, S. F., & Mohamed, Z. M. (2014). Fraud risk factors of fraud triangle and the likelihood of fraud occurrence: Evidence from Malaysia. *Information Management and Business Review*, 6(1), 1-7.
- Alam, M. M., Said, J., & Abd Aziz, M. A. (2019). Role of integrity system, internal control system and leadership practices on the accountability practices in the public sectors of Malaysia. *Social Responsibility Journal*.
- Alqudah, H. M., Amran, N. A., & Hassan, H. (2019). Factors affecting the internal auditors' effectiveness in the Jordanian public sector: The moderating effect of task complexity. *EuroMed Journal of Business*.
- Alvero K. & Errington C. (2019) "Internal Audit's Changing Role in a Changing Technological Environment".
- Alzeban, A. (2015). Influence of audit committees on internal audit conformance with internal audit standards. *Managerial Auditing Journal*.
- Alzeban, A. (2020). The relationship between the audit committee, internal audit and firm performance. *Journal of Applied Accounting Research*.
- Alzeban, A. (2020). Internal audit as an antecedent of economic growth. *Journal of Economic Studies*.
- Alzoubi, E. S. S. (2019). Audit committee, internal audit function and earnings management: evidence from Jordan. *Meditari Accountancy Research*.
- Anderson, U. L., Head, M. J., Ramamoorti, S., Riddle, C., Salamasick, M., & Sobel, P. J. (2017). *Internal auditing: Assurance & advisory services*. Institute of Internal Auditors Research Foundation.
- Baldacchino, P. J., Camilleri, A., Schembri, B., Grima, S., & Thalassinou, Y. E. (2020). Performance evaluation of the board of directors in listed companies: A small state perspective.
- Bagherpour Velashani, M. A., Jahanbani, M., & Zafarzade, S. (2012). Risk Based Internal Audit An Empirical Model For Implementation. *Studia i Materialy*, (1–2/2012 (14–15)), 48-58.
- Barrett, M. J. (1986). Measuring internal auditing performance. *Internal Auditing*, 2, 30-35.
- Betti, N., & Sarens, G. (2020). Understanding the internal audit function in a digitalised business environment. *Journal of Accounting & Organizational Change*.

- Botha, L. M., & Wilkinson, N. (2019). A framework for the evaluation of the perceived value added by internal auditing. *Meditari Accountancy Research*.
- Castanheira, N., Rodrigues, L. L., & Craig, R. (2010). Factors associated with the adoption of risk-based internal auditing. *Managerial Auditing Journal*.
- Chalmers, K., Hay, D., & Khlif, H. (2019). Internal control in accounting research: A review. *Journal of Accounting Literature*, 42, 80-103.
- Chambers, A. D., & Odar, M. (2015). A new vision for internal audit. *Managerial auditing journal*.
- Chambers, A.D., Selim, G.M. & Vinten, G. (1987) "International Auditing, ELBS".
- Concern, G., & Reporting, F. (1994). Guidance for Directors of Listed Companies Registered in the UK.
- Cressey, D. R. (1953). Other people's money; a study of the social psychology of embezzlement.
- Dittenhofer, M. (2001). Internal auditing effectiveness: an expansion of present methods. *Managerial auditing journal*.
- Dorminey, J. W., Fleming, A. S., Kranacher, M. J., & Riley Jr, R. A. (2010). Beyond the fraud triangle. *The CPA Journal*, 80(7), 17.
- Drogalas, G., Anagnostopoulou, E., Pazarskis, P. and Koutoupis, A. (2018). "Relationship between internal audit factors and corporate governance", *Journal of Governance and Regulation*, 7(3), pp. 13-17.
- Drogalas, G., Pantelidis, P., Vouroutzidou, R., & Kesisi, E. (2011). Assessment of corporate governance via internal audit.
- Drogalas, G., Pazarskis, M., Anagnostopoulou, E. and Papachristou, A. (2017). "The Effect of Internal Audit Effectiveness, Auditor Responsibility and Training in Fraud Detection", *Journal of Accounting and Management Information Systems*, 16(4), pp. 434-454.
- Fazli Aghghaleh, S., Muhammaddun Mohamed, Z., & Ahmad, A. (2014). The effects of personal and organizational factors on role ambiguity amongst internal auditors. *International Journal of Auditing*, 18(2), 105-114.
- Fogarty, T. J., & Kalbers, L. P. (2000). An empirical evaluation of the interpersonal and organisational correlates of professionalism in internal auditing. *Accounting and business research*, 30(2), 125-136.
- George, D., Theofanis, K., & Konstantinos, A. (2015). Factors associated with internal audit effectiveness: Evidence from Greece. *Journal of Accounting and Taxation*, 7(7), 113-122.
- Goldmann, P. D., & Kaufman, H. (2009). *Anti-Fraud Risk and Control*. USA: Hoboken.

- Haron, H., Jeyaraman, K., & Chye, O. H. (2010). Determinants of internal control characteristics influencing voluntary and mandatory disclosures: A Malaysian perspective. *Managerial Auditing Journal*.
- Huixiang Zeng, Li Yang and Jing Shi (2020) “Does the supervisory ability of internal audit executives affect the occurrence of corporate fraud? Evidence from small and medium-sized listed enterprises in China”.
- Karagiorgos, T., Drogalas, G., Eleftheriadis, I., & Christodoulou, P. (2009). Efficient risk management and internal audit. *International Journal of Management Research and Technology*, 3(2), 429-436.
- Karagiorgos, T., Drogalas, G., Christodoulou, P., & Pazarskis, M. (2006). Conceptual framework, development trends and future prospects of internal audit: Theoretical approach. In *5th annual conference*.
- Kiliç, B. İ., Kuvat, Ö., & Boztepe, E. (2021). Measurement of the Effectiveness of Internal Audits in Public Sector. In *Contemporary Issues in Public Sector Accounting and Auditing*. Emerald Publishing Limited.
- Koutoupis, A. G., Kyriakogkonas, P., Ploumpis, I., & Leontis, D. (2020). Risk based internal audit at Greek listed shipping companies of New York stock exchange. *Journal of Accounting and Taxation*, 12(4), 135-144.
- Krogstad, J. L., Ridley, A. J., & Rittenberg, L. E. (1999). Where we're going. *Internal Auditor*, 56(6), 27-27.
- Lawson, B. P., Muriel, L., & Sanders, P. R. (2017). A survey on firms' implementation of COSO's 2013 Internal Control–Integrated Framework. *Research in accounting regulation*, 29(1), 30-43.
- Laxman, S., Randles, R., & Nair, A. (2014). The fight against fraud: internal auditors can use COSO components to develop and deliver an effective fraud mitigation program. *Internal Auditor*, 71(1), 49-54.
- Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A., Thrassou, A. and Vrontis, D. (2021) Internal Auditing and Cyber Security: Audit Role and Procedural Contribution, *International Journal of Managerial and Financial Accounting*, 13(1), pp. 25-47.
- Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A., & Tsikalakis, K. (2020). Internal audits in the digital era: opportunities risks and challenges. *EuroMed Journal of Business*.
- Moorthy, M. K., Mohamed, A. S. Z., Gopalan, M., & San, L. H. (2011). The impact of information technology on internal auditing. *African Journal of Business Management*, 5(9), 3523-3539.
- Morgan, G. (1980). Internal audit role conflict: a pluralist view. *Managerial Finance*.

- Moyes, G. D., & Baker, C. R. (1995). How effective are audit techniques in detecting fraud?. *INTERNAL AUDITING-BOSTON-WARREN GORHAM AND LAMONT INCORPORATED-*, 10, 32-32.
- Ndofor, H. A., Wesley, C., & Priem, R. L. (2015). Providing CEOs with opportunities to cheat: The effects of complexity-based information asymmetries on financial reporting fraud. *Journal of Management*, 41(6), 1774-1797.
- Orliaklis, C., Konstantinidis, C., Drogalas, g. and Pazarskis, M. (2021) Factors affecting the quality of internal audit as a competitive advantage of the firms, *International Journal of critical accounting*, 12(4), pp. 315-330.
- Oussii, A. A., & Boulila, N. (2020). Evidence on the relation between audit committee financial expertise and internal audit function effectiveness. *Journal of Economic and Administrative Sciences*.
- Öztürk, M. S., & Usul, H. (2020). Detection of accounting frauds using the rule-based expert systems within the scope of forensic accounting. In *Contemporary issues in audit management and forensic accounting*. Emerald Publishing Limited.
- Pazarskis, M., Vogiatzoglou, M., Christodoulou, P., & Drogalas, G. (2006). Exploring the improvement of corporate performance after mergers—the case of Greece. *International Research Journal of Finance and Economics*, 6(22), 184-192.
- Perry, L. M., & Bryan, B. J. (1997). Heightened responsibilities of the internal auditor in the detection of fraud. *Managerial Finance*.
- Roszkowska, P. (2020). Fintech in financial reporting and audit for fraud prevention and safeguarding equity investments. *Journal of Accounting & Organizational Change*.
- Sawyer, L. B., & Vinten, G. (1996). *The manager and the internal auditor: Partners for profit*. Wiley.
- Skousen, C. J., Smith, K. R., & Wright, C. J. (2009). Detecting and predicting financial statement fraud: The effectiveness of the fraud triangle and SAS No. 99. In *Corporate governance and firm performance*. Emerald Group Publishing Limited.
- Taremwa A. (2019) “*Information technology and internal audit*”.
- Turetken, O., Jethefer, S., & Ozkan, B. (2019). Internal audit effectiveness: operationalization and influencing factors. *Managerial Auditing Journal*.
- Vousinas, G. L. (2019). Advancing theory of fraud: the SCORE model. *Journal of Financial Crime*.
- Wardiwiyono, S. (2012). Internal control system for Islamic micro financing: An exploratory study of Baitul Maal wat Tamwil in the City of Yogyakarta

Indonesia. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*.

- Westhausen, H. U. (2017). The escalating relevance of internal auditing as anti-fraud control. *Journal of Financial Crime*.
- Wolfe, D. T., & Hermanson, D. R. (2004). The fraud diamond: Considering the four elements of fraud.
- Zaman, M., & Sarens, G. (2013). Informal interactions between audit committees and internal audit functions: Exploratory evidence and directions for future research. *Managerial Auditing Journal*.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- www.theiia.org
- www.pwc.com
- www.hiia.gr
- www.icanig.org
- www.kpmg.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αγαπητοί κύριες/οι

Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε λίγα λεπτά για τη συμπλήρωση του παρακάτω ερωτηματολογίου, το οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τη διεξαγωγή έρευνας στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας του Π.Μ.Σ. στην Φορολογική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ.

Το παρόν ερωτηματολόγιο σχετίζεται με την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, την επιτροπή ελέγχου και την απάτη.

Οι απαντήσεις σας είναι αυστηρά ανώνυμες και δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς πέρα από αυτούς της έρευνας.

Μάυρος Βασίλειος

Τελεióφοιτος του Π.Μ.Σ στην Φορολογική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων του ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

e-mail: mtf20021@uom.edu.gr

*Απαιτείται = Σημειώστε ότι παρακάτω όπου υπάρχει συμβολισμός αστερίσκου, αυτό σηματοδοτεί την υποχρεωτική απάντηση της ερώτησης.

1. Φύλο *

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία *

- 18-30
- 31-40
- 41-50
- >50

3. Εκπαίδευση *

- Διδακτορικό
- Μεταπτυχιακό
- ΑΕΙ / ΑΤΕΙ
- ΙΕΚ
- Λύκειο

4. Θέση Εργασίας *

- Διοικητικό Στέλεχος
- Υπάλληλος
- Εσωτερικός Ελεγκτής
- Λογιστής

5. Έτη Εργασίας *

- <5
- 5-10
- 11-15
- >15

6. Κύρια Δραστηριότητα Επιχείρησης *

- Παροχή Υπηρεσιών
- Οικονομικά / Τραπεζική
- Εμπορική
- Βιομηχανική
- Δημόσιος Φορέας

7. Θεωρείται αναγκαία την ύπαρξη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στους οργανισμούς ; *

- Ναι
- Όχι

8. Σύμφωνα με την οργανωτική δομή της οντότητάς σας σε ποιόν υποβάλλει πρώτα τις επίσημες εκθέσεις του ο εσωτερικός έλεγχος ; *

- Επιτροπή Ελέγχου
- Οικονομικό Διευθυντή
- Άλλο

9. Σε τι βαθμό πιστεύεται επηρεάζει θετικά το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου κάθε ένας από τους παρακάτω παράγοντες της επιτροπής ελέγχου ; *

	1	2	3	4	5
Εμπειρογνομosύνη	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Τεχνογνωσία	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ανεξαρτησία	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Συχνές Συναντήσεις	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Άτυπες Αλληλεπιδράσεις	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Συμμόρφωση με τα Πρότυπα Ελέγχου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

10. Θεωρείται ότι η σύνδεση του εσωτερικού ελέγχου κατά της απάτης είναι : *

- Άμεση
- Έμμεση

11. Σε ποιον βαθμό θεωρείται ότι είναι πρωταρχική ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου οι παρακάτω παράγοντες ; *

	1	2	3	4	5
Ανίχνευση των κινδύνων απάτης	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Πρόληψη των κινδύνων απάτης	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Παρακολούθηση των κινδύνων απάτης	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Αντιμετώπιση των κινδύνων απάτης	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

12. Σε ποιο βαθμό θεωρείται ότι οι παρακάτω παράγοντες οδηγούν στην απάτη ; *

	1	2	3	4	5
Αναποτελεσματικός σχεδιασμός των ελέγχων	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Αδύναμη Εταιρική Διακυβέρνηση	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

13. Σε ποιον βαθμό θεωρείται πως το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου στον οργανισμό σας ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές εξελίξεις ; *

1	2	3	4	5
<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

14. Σε ποιο βαθμό θεωρείται ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις επηρεάζουν τις παρακάτω λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου ; *

	1	2	3	4	5
Πεδίο Εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ρόλος του εσωτερικού ελέγχου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Πρακτικές Εργασίας του εσωτερικού ελέγχου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

15. Σε ποιο βαθμό θεωρείται πως η ψηφιοποίηση έχει θετικό αντίκτυπο στους παρακάτω παράγοντες του εσωτερικού ελέγχου ; *

	1	2	3	4	5
Αυξημένη Ακρίβεια	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Βελτιωμένα Δεδομένα	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Εξοικονόμηση Χρόνου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Αυτοματοποιημένος Έλεγχος	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Αυξημένη Ασφάλεια	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>